

Нова Думка

ISSN 0351-3181

ЧИСЛО
НОМЕР
BROJ

176

ПОК
PIK
GODINA

2013.
XLII

4/2013

Izdaje: Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske
Видава: Союз Русинох и Українцох Републики Горватскей
Видає: Союз русинів і українців Республіки Хорватія

ОТРИМАНИ ДНІ КУЛЬТУРИ РУСНАЦОХ И УКРАЇНЦОХ У РИЄКИ

Дев'ята культурна манифестація „Дні культури Руснацох и Українцох” отримана того року од 24. по 30. юній у шедзиску Приморско – горанскей жупанії у Риєки. Традиційни організатор культурней манифестації „Дні культури Руснацох и Українцох” КУД „Рушняк”. Того року з боку Совиту за национални меншини РГ даєдни програми не достали финансиюну потримовку а межи тима проектами була и манифестація у Риєки у хторей жиє мале число припаднікох рускей и українскей националней менішні. На намаганє Союзу Русинох и Українцох и його членох у трох КУДох манифестація отримана.

Становиско наших людзох вше було же ше и зоз недостатком пенєжох може буц успішни кед у питаню любові у свойому народу и отриманю власного культурного идентитету. Манифестація започала 24.юнія зоз виставку малюнок (у двох техніках акрил и аквел) Подобовей секції КУД-а „Рушняк” у городскей библиотеки и читальні на риєцким корзу. Публики ше з тей нагоди представели малярє Мирта Блажевич, Сава Майданжич,

Милчица Спинчич и Владимир Провчи.

Председатель Дружтва „Рушняк” Владимир Провчи 26. юнія тиж так порихтал 107. виставу своїх малюнок на тему квеца и птахох у акварелней техніки. Його вистава була презентована у галерії Матки пензионерох Приморско–горанскей жупанії у Риєки. Обидва виставки тирвали до 1. юлія того року.

У дводньовним викладаню 27. и 28. юнія Владимир Провчи упознал зацікавених нащивителюх о прешлосци України окремно зоз старим племеном Скитох за цо мал и презентацию фотографийох а и о Руским обисцу дараз и нешка у сали Филодраматики у Риєки.

29. и 30. юнія три КУД у составе Союзу Русинох и Українцох РГ на манифестації ше представели публики – то КУД „Яким Гарди” зоз Петровцох, КУД „Осиф Костелник” зоз Вуковару и КУД Руснацох Цвелферії зоз Райового Села. През дводньову презентацию нашей культури Риєчанє ше мали нагоду стретнуц зоз дефилеом на своїм Корзу, зоз традиційними едлами, а тиж так и нащи виц богати концерти у

просторе Филодраматики у вечаршим термину. Писня музика и танєц пленєли шерца шицких присутних и вимагали длугоки и шири аплаузи. Збуваня провадзели и представніки медийох, а велі людзе ше розпитовали о нашей прешлосци и терашньосци на просторе РГ и ширше.

Сами збуваня за организаторох ПГ КУД „Рушняк” и гостюх зоз Славонії закончени 30. юнія зоз вилетом до Опатії, Мощеницкей драги. З тей нагоди нащивели музей туризму у Опатії и други значни опатийски знаменітосци.

Да ше заключиц же вельки материялни средства не

муша вше принєсц и високи уровень культурней свідомосци як же и недостаточносци материялней потримовки не значи вше и гашенє єдней культурней традиції. Найлєпши приклад за то праве тогорочна манифестація у Риєки, дзєвята по шоре „Дні культури Руснацох и Українцох” хтора отримана дзєкуюци ентузіязму и злогі штирох КУД-ох. КУД „Рушняк” зоз Риєки як домашні и гостински Дружтва – КУД „Яким Гарди зоз Петровцох,” КУД Осиф Костелник” зоз Вуковару и КУД Руснацох Цвелферії зоз Райового Села.

Владимир Провчи

Танєчніки КУД Яким Гарди зоз Петровцох на площі у Риєки

Члени КУД Осиф Костелник зоз Вуковару на Риєцким корзу

Тамбурова окестра КУД Руснацох Цвелферії зоз Раєвого Села на площі у Риєки

ЧИСЛО
НОМЕР
БРОЈ

176

ПОК
РИК
GODINA

2013.
XLII

ВУКОВАР - VUKOVAR - ВУКОВАР

„НОВУ ДУМКУ”

Видава: Союз Русинох и Украинцох
Републики Горватскеј
www.sriu.hr

За издавача: Дубравка Рашљанин

Редакција: Вуковар, Ради Европи 93,
тел./факс: 032/ 428-342

E-mail: novadumka@gmail.com

Жиро рахунок – Žiro račun:

2340009-1110057465

Друковал: Друкарња Солдо, Вуковар

Тираж: 1000 прикладніки

„НОВУ ДУМКУ”

Видає: Союз русинів і українців
Республіки Хорватія
www.sriu.hr

За издавача: Дубравка Рашљанин

Редакція: Вуковар, Ради Європи, 93
тел./факс: 032/ 428-342

E-mail: novadumka@gmail.com

Банкове конто – Žiro račun:

2340009-1110057465

Друкував: Друкарња Солдо, Вуковар

Тираж: 1000 примірників

Друковане–Друковано–Tiskano

8 / 2013

Цена Куни
Ціна Кун
Сіјена Куна

10

Рукописи ше не враћаю.
Објавени прилоги ше гонорују.

Рукописи не повертајуся.
За друковані статті виплачується гонорар.

Rukopisi se не враћају.
Objavljeni prilozі se honoriraju.

DRUŠTVO I POLITIKA – ДРУЖТВО И ПОЛИТИКА – СУСПІЛЬСТВО І ПОЛИТИКА

Svim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina	3
Očitovanje Savjeta za nacionalne manjine RH na reagiranje Zvonimira Despota	4
Национални меншини после уходу Горватскеј до Европскеј Униј - Вера Павлович	6
Зоз схадзки Ради рускеј националнеј меншини ВСЖ - Маријана Джуджар	7

IZ RADA SAVEZA - ЗОЗ РОБОТИ СОЮЗУ

Успішно отримана Летна школа руског јазика у Ораховици - Вера Павлович	10
Конкурс	10
Вуковарчане у Сухополю - Любица Гаргај	12

IZ RADA NAŠIH DRUŠTAVA-ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ДРУЖТВОХ-ЗОЗ РОБОТИ НАШИХ ТОВАРИСТВ

Отримани Дні култури Руснацох и Украинцох у Риєки - Владимир Провчи	2
"Од конопи и лѐну мех ткани" - Любица Гаргај	13
"Златни клас - Арникаласз" у Кроду - Звонко Костелник	13
КУД "Јаким Гарди" наступело у Балскеј на манифестацији "Шмидтови дні" - Звонко Костелник	15
Заедница програма двох дружтв - Ксенија Лікар	17
Писньо наша руска, мила - Ксенија Лікар	18
Отримани Липовлянски стретнуца 2013 - Вера Павлович	20
Руснаци у "шерцу славониј" - Любица Гаргај	35

IZ NAŠIH MJESTA - З НАШИХ МЕСТОХ

Мушине сами себе помагач - Любица Гаргај	8
Ведно за красши валал - Ксенија Лікар	9
Замеркована вистава - Ксенија Лікар	9

IZ DUHOVNOG ŽIVOTA - ЗОЗ ДУХОВНОГ ЖИВОТА

Кирбай або Храмове швето - о. Владимир Седлак	14
---	----

LITERATURA – ЛИТЕРАТУРА – ЛІТЕРАТУРА

Bitak / Сство - Агнетка Костелник Балатинац	16
Priznajem / Припознавам - Агнетка Костелник Балатинац	16
Басни за младеж и одроснутих - Јаким Пушкаш	16

SA SVIH STRANA - ЗОЗ ШИЦКИХ БОКОХ

12. Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох - Мр Илона Греџешин	11
52. Фестивал рускеј култури "Червена ружа" - Звонко Костелник	21
Отримани Фестивал жридловог шпиваня "Нај ше не забудзе" - Леся Мудри	21

ZRCALO ŽIVOTA - ЖВЕРАТКО ЖИВОТА

Од Краљовини Југославиј по Републику Горватску през очи Петра Сивча - Агнетка Балатинац	22
Лемковски народни хор наступел на Хвару - Давор Лагудза	23

INTERVJU - ИНТЕРВЈУ

Немецки јазик полюбел сом ише јак седемрочни хлапчик! - Јаким Пушкаш	26
--	----

POLJOPRIVREDA - ПОЛЬОДІЛСТВО

Ешенъ на наших польох и заградох - Желько Лікар	30
Реализација пројекту у цеку - Ксенија Лікар	30

СТАРИ ФОТОГРАФИЈ

Шах у Петровцох и Миклошевцох - Јаким Пушкаш	27
--	----

PUTOPIŠ - ДРАГОПИС

Националне благодарне паломніцтво до Риму (V) - Агнетка Балатинац	24
---	----

RECEPTI - РЕЦЕПТИ

На жимно	31
----------	----

KRONIKA JEDNOG VREMENA - ХРОНІКА ЄДНОГО ЧАСУ

Здогадованя на еден час и людзох у Петровцох - О. Јаким Дудаш	28
---	----

HUMORESKA - ГУМОРЕСКА

У гайзибану - Јаким Пушкаш	31
Були зме при хорому у больніци - Јаким Пушкаш	32

PETROVCI XTORI NEŠTABAJU

Каникули або јак режиц горуџаву - Томислав Рац	33
--	----

SPORT - СПОРТ / АДРЕСА

Спорт - Јаким Пушкаш	34
Спорт - Ксенија Лікар	34

На першим боку: Агнетка Балатинац - Богатство ешені

На остатнім боку: Агнетка Балатинац - Зоз фондусу КУД Руснацох Осиек зоз Подобовеј колониј Альмаш
- Автор Еуфемия Новта

РЕДАКЦИЈА:

Вера Павлович
(главна и одвичательна редакторка)
Агнетка Балатинац
Ксенија Лікар и Данил Вашаш

СОВИТ РЕДАКЦИЈИ:

д.ф.н. Оксана Тимко Дітко (председатель),
Любица Гаргај, Маријана Джуджар,
Златко Гириовати, Јаким Ерделі и Вера Павлович

ЛЕКТОРЕ:

Марија Вулич (руски јазик)
Леся Мудри (українски јазик)
Вера Павлович (горватски јазик)

Друковане помага Совет за национални меншини Републики Горватскеј.
На вимагане Сојузу Русинох и Украинцох Републики Горватскеј з Ришеньом Министерства информованя Републики Горватскеј од 15. јануара 1992. року (УЧ. 523-92-1) „Нова думка” уписана до евиденциј јавних виданьох под числом 1366.

Авторизовани тексти не знача же то источасно и становишко редакциј лебо издавача.

UREDNIŠTVO:

Vera Pavlović
(glavna i odgovorna urednica)
Ahnetka Balatinac
Ksenija Ljekar i Danijel Vašaš

SAVJET UREDNIŠTVA:

dr. sc. Oksana Timko Đitko (predsjednica)
Ljubica Harhaj, Marijana Džudžar,
Zlatko Hirjovati, Joakim Erdelji i Vera Pavlović

LEKTORI:

Marija Vučić (rusinski jezik)
Lesya Mudri (ukrajinski jezik)
Vera Pavlović (hrvatski jezik)

Tiskanje potpomaže Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske s Rješenjem Ministarstva informiranja Republike Hrvatske od 15. siječnja 1992. godine (ur. Br. 523-92-1), "Nova dumka" je upisana u evidenciji glasila pod brojem 1366

Prilozi autora potpisani imenom ne moraju odražavati mišljenje uredništva i izdavača.

РЕДАКЦИЈА:

Вера Павлович
(головниј и відвичальниј редактор)
Агнетка Балатинац
Ксенија Лікар и Данил Вашаш

РЕДАКЦИЈНА РАДА:

д.ф.н. Оксана Тимко-Дітко (голова)
Любица Гаргај, Маријана Джуджар,
Златко Гириовати, Јаким Ерделі и Вера Павлович

ЛЕКТОРИ:

Марија Вулич (русинська мова)
Леся Мудри (українська мова)
Вера Павлович (хорватська мова)

Друкується за допомогою Ради з питань національних меншин Республіки Хорватія.
За проханням Сојузу русинів і українців Республіки Хорватія з Постановою Міністерства інформованя Республіки Хорватія від 15 січня 1992 року (No 523-92-1) "Нову думку" вписано в реєстр публічних видань під номером 1366

Редакція не завжди поділяє точку зору автора, відповідальність за викладені факти несе автор.

SVIM UDRUGAMA I USTANOVAMA NACIONALNIH MANJINA

Prigodom ostvarenja jednog od temeljnih ciljeva hrvatske politike i volje građana iskazane na referendumu, Savjet za nacionalne manjine koristi priliku da svim pripadnicima i udrugama i ustanovama nacionalnih manjina čestita ulazak Republike Hrvatske u Europsku uniju u nadi da ćemo zajedno odgovoriti izazovima prilagodbe specifičnim funkcioniranjima civilnog društva u novim okolnostima. Imamo priliku predstaviti ne samo bogatstvo kulture, tradicije i običaja hrvatskog naroda, već i različitost i multikulturalnost koja se ogleda u 22 nacionalne manjine na prostoru Republike Hrvatske. Zakonodavstvom koje uređuje ostvarivanje prava nacionalnih manjina Republika Hrvatska istaknula se kao najliberalnija država u Europskoj uniji što svakako predstavlja njezinu prednost.

S obzirom na brojne upite o daljnjem sufinanciranju donacijskim sredstvima iz Državnog proračuna koje Savjet zaprima, procijenili smo da se pojedine udruge nisu u potpunosti prilagodile standardima financiranja civilnog društva u novim okolnostima, te još jednom skrećemo pozornost na sljedeće:

Odluke o rasporedu sredstava osiguranih u Državnom proračunu za programe kulturne autonomije nacionalnih manjina Savjetu predlaže Povjerenstvo za raspodjelu sredstava nevladinim udrugama i ustanovama nacionalnih manjina. Povjerenstvo ovlašteno za pregled prijedloga programa i analizu pretpostavki koje udruge trebaju ispunjavati pri zahtjevu za dodjelom potpore sastoji se od članova Savjeta i vanjskih članova.

Povjerenstvo predlaže odluke isključivo na temelju Kriterija za utvrđivanje financijske potpore za programe nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina („Narodne novine“ 129/09 i 70/11) i Metodologije praćenja ostvarivanja programa nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina („Narodne novine“ 129/09 i 70/11). Nakon što Povjerenstvo predloži, za odluke o rasporedu sredstava na javnoj sjednici glasuje svih 19 članova Savjeta.

U skladu s navedenim, Savjet je na prijedlog Povjerenstva 18. travnja 2013. donio Odluku o rasporedu sredstava osiguranih u Državnom proračunu za 2013. godinu. Kriteriji i Metodologija osigurali su zastupljenost programa ocijenjenih vjerodostojnim na temelju njihove procjene, a ne na temelju „stečenih prava“ i brojnosti nacionalne manjine koja je ključna samo i isključivo za zastupljenost u Hrvatskom saboru, tijelima državne uprave i pravosuđnim tijelima, te za izbore za vijeća i predstavnike u jedinicama lokalne i područne samouprave.

Kriteriji i Metodologija jamče da se odluke o rasporedu sredstava determiniraju kvalitetom i održivosti programa, brojem

članova udruge, njezinim prethodnim rezultatima, administrativnoj sposobnosti, upravljanju financijskim sredstvima, procjenom rizika u provedbi projekta, kao i izvješćima o radu i ostvarivanju programa odnosno financijskim izvješćima o utrošku sredstava dodijeljenih u prethodnoj godini.

Radi specifičnosti financiranja programa kulturne autonomije nacionalnih manjina, Savjet će do kraja 2013. godine usuglasiti i donijeti nove Kriterije i Metodologiju u potpunosti usklađene s financijskom legislativom Republike Hrvatske kojima će se urediti pitanja vezana uz status stalno zaposlenih u udrugama i ustanovama nacionalnih manjina.

Budući da se u skladu sa standardima financiranja civilnog društva u Europskoj uniji financiraju isključivo projekti, potrebno je utvrditi obvezu planiranja u prijavi programa naknada za obavljanje pojedinih aktivnosti. Iz tog razloga naglašavamo potrebu prilagodbe udruga i ustanova financijskoj legislativi kako bi se mogli navesti sufinancirati ulaskom u Europsku uniju.

Naime, ni u jednom zakonskom i podzakonskom aktu nije pro-

pisana obveza Republike Hrvatske financiranja već osiguranja ostvarenja prava zajamčenih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, stoga se sredstva za programe kulturne autonomije u Državnom proračunu vode na poziciji tekućih donacija u novcu.

Savjet raspoređuje sredstva Državnog proračuna osigurana za sufinanciranje programa za ostvarivanje kulturne autonomije nacionalnih manjina. Pored Državnog proračuna Republike Hrvatske, udrugama i ustanovama nacionalnih manjina na raspolaganju su i proračuni županija, gradova, općina, kao i fondovi Europske unije.

Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju i pristupom strukturnim fondovima otvaraju se nove mogućnosti financiranja projekata jačanja civilnog društva i integracije nacionalnih manjina. Uz znanje i stručnost u pripremi prijedloga programa za ostvarivanje kulturne autonomije udruga i ustanova nacionalnih manjina mogu se ostvariti povlačenja značajnijih sredstava iz EU fondova.

Vežano uz zahtjeve za prenamjenom sredstava istih programa iz godine u godinu koji su dokaz još uvijek nedovoljno promišljenog planiranja programa, udrugama i ustanovama skrećemo pozornost da pri prijavi na Javni poziv vode računa o održivosti programa. Savjet će u budućnosti zauzimati principijelniji stav prema zahtjevima za prenamjenom sredstava za programe za ostvarivanje kulturne autonomije.

S poštovanjem,
PREDSJEDNIK SAVJETA
Aleksandar Tolnauer

OČITOVANJE SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE RH NA REAGIRANJE ZVONIMIRA DESPOTA

Vezano uz reagiranje koje ste nam uputili 15. lipnja 2013., Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske dostavlja sljedeće očitovanje:

Savjet za nacionalne manjine krovno je tijelo 22 nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj u čijem sastavu su i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru. Njegova osnovna zadaća sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina je omogućavanje sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom i političkom životu Republike Hrvatske, a osobito razmatranje, predlaganje, uređivanje i rješavanje pitanja u svezi sa ostvarivanjem i zaštitom njihovih prava i sloboda, i to prvenstveno u smislu integracije u hrvatsko društvo sa svojim punim identitetom.

Neke od nacionalnih manjina doživjele su u vrijeme tzv. Nezavisne države Hrvatske težak progon u kojem je upravo, kako je Vi nazivate, ustaška vojnica (prema rječniku Hrvatskog jezika vojnica je arhaizam za rat, a ne vojne formacije), sustavno proizvodila, legitimirala i promovirala usporedo s genocidom nad Srbima i Romima, holokaustom nad Židovima, te ratnim zločinima nad političkim neistomišljenicima među Hrvatima, Bošnjacima, Slovincima idr., od 1941. pa sve do svoga kraja 1945. godine.

U svjetlu tih neosporno verificiranih i povijesno dokazanih činjenica koje su kao takve ušle u europsku i svjetsku povijest, zasigurno je potrebno da se o njoj piše i uči u školama, ali na način koji u ničemu neće zaobići činjenice da je ta i takva „vojnica“ bila u službi monstruoze tvorevine

čije je funkcioniranje u najvećoj mjeri ovisilo o osovinskim saveznicima fašističkoj Italiji i nacističkoj Njemačkoj, kao i seriji Paveličevih ustupaka od rimskih ugovora pa nadalje.

S obzirom na to da u naslovu navodite da je „glavni zadatak ustaške vojnice bilo očuvanje postignuća ustaške borbe i obrana Nezavisne države Hrvatske, a da se politički ciljevi tzv. Nezavisne države Hrvatske koju je ta vojnica trebala braniti ne spominju, sasvim je logično da smo protiv takve vrste interpretacije povijesti, pogotovo u svjetlu zadnjih istraživanja u kojima samo 27% mladih ispitanika u srednjim školama smatra da je NDH bila fašistička i nacistička tvorevina.

Povijesni istraživač trebao bi biti vođen interesom da svijet upozna s vjerodostojnim činjenicama, ne u svrhu da prešućuje već da saznanja ne podređuje svom svjetonazoru već punoj istini jer pola istine uvijek je cijela laž.

Zasigurno je potrebno istinski preispitivati povijest, postavljati pitanja, nuditi nova saznanja, pa i uznemiravati ljude, ali žalost istina je moćna po namjeri ali često nemoćna po učinku.

U mnogo slučajeva njezina prisutnost u današnjem svijetu izgleda posve slučajno jer često u tranzicijskim društvima kakvo je naše fiksacija na prošlost vođena je interesom o prikazivanju bolje prošlosti nego što je ona bila, a često i nostalgичnim žalom za prošlim vremenima, bivšim porjecima i iščezlim državama.

Ni u kom slučaju nije nam bio cilj utjecati ili mijenjati Vaše stavove na koje imate le-

gitimno pravo, već upravo obrnuto, ukazati na naš stav o načinu prezentiranja povijesnih činjenica na principu kako bi stari latini rekli „mala causa silenda est.“

Kada bi danas slična publikacija o nacističkoj političkoj vojsci SS-u u Njemačkoj ugledala svjetlo dana, zasigurno bi autor imao vrlo brze i bliske kontakte sa Njemačkim savezним tužiteljem Wolf-Dieter Dietrichom, kojega i Vi osobno spominjete u pozitivnom svjetlu u komentaru od 17. lipnja 2013. u članku „Hoće li Njemačka provesti lustraciju u Hrvatskoj?“.

Apsolutno se slažemo da je u današnjem trenutku, kako Vi navodite „aktualne političke podjele u hrvatskom političkom životu“, potrebno razmatrati sve povijesne teme i to u smislu verificiranja povijesne istine zbog one većinske antifašističke Hrvatske koja je osvjetlila obraz hrvatskog naroda u II. Svjetskom ratu te ga završila na strani pobjednika, kao i zbog naših mladih.

I na kraju, na Vašu opasku da je Savjet reagirao na tragu staljinističke i boljševičke manire, smatramo takav vokabular krajnje istrošenim, te bismo onda i mi mogli okarakterizirati kao despotizam Vaše navode u dijelu u koje upozoravate da članovi Savjeta „pažljivije govore o ovim temama“. Cijeneci Vaš rad, sa iskrenom željom da u njemu i dalje napređujete, pozdravljam Vas u ime Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske, kao i u svoje osobno ime.

**PREDSJEDNIK SAVJETA
Aleksandar Tolnauer**

PRIOPĆENJE ZA JAVNOST

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske najoštrije osuđuje nasilno uništavanje postavljenih dvojezičnih i dvopismenih ploča u Gradu Vukovaru.

Ne ignorirajući nedavnu povijest Vukovara obilježenu ratnim razaranja i osjetljivost vezanu za pitanje dvojezičnosti, pozivamo sve u hrvatskom društvu da zadrže mir i staloženost u vremenu bremenitom brojnim poteškoćama.

Svaki akt nasilja od građana danas slobodne, neovisne i demokratski ustrojene Republike Hrvatske dovodi u pitanje smisao žrtava onih koji su živote dali u borbi protiv vojne agresije na Republiku Hrvatsku i akata nasilja prema njezinim građanima.

Postavljanje dvojezičnih i dvopismenih natpisa na institucijama u Gradu Vukovaru samo su materijalna manifestacija vrijednosti koje su građani Republike Hrvatske prigrlili i afirmirali kroz uspješnu provedbu procesa mirne reintegracije, napredak ostvaren na području ostvarivanja kulturne autonomije nacionalnih manjina te odgoja i obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Niti jedan jezik i pismo ne smiju biti uzrok produljenja akata nasilja koji dovode u pitanje miran suživot i budućnost međuljudskih odnosa na bilo kojem području Republike Hrvatske, kao i cjelokupnu politiku Vlade Republike Hrvatske u izgradnji sustava zaštite prava i sloboda nacionalnih

manjina.

Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske zalaže se za punu primjenu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 155/02 i 80/10) i Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina („Narodne novine“, broj 51/00 i 56/00). Zakoni na koje možemo biti ponosni i po kojima nas je Europska unija prepoznala kao budućeg značajnog čimbenika u promicanju mira, tolerancije i dijaloga ne smiju biti objekt politizacije i dnevnopolitičkih prepucavanja.

**PREDSJEDNIK SAVJETA
Aleksandar Tolnauer**

ОТРИМАНИ ОКРУГЛИ СТОЛ У РАМИКОХ „ЛИПОВЛЯНСКИХ СТРЕТНУЦОХ 2013”

НАЦИОНАЛНИ МЕНШИНИ ПОСЛЕ УХОДУ ГОРВАТСКЕЙ ДО ЕВРОПСКЕЙ УНІЇ

Восботу, 24. авґуста 2013. року, у рамикох «Липовлянских стретнуцох 2013» хтори отримани под високим покровительством председателя РГ проф. др сц. Иви Йосиповича, горватского Собору и сисачко-мославацкей жупаници Марини Ловрич Мехзел, у голу ОШ „Йосип Козарац” у Липовлянох отримани «Округли стол о положеню националних меншинох у РГ после уходу до ЕУ» пред численима представителями националних меншинох и представителями локалней управи на општинским и жупанийским уровню.

Присутних привитал Йосип Крайчи у мено Організаційного одбору «Липовлянских стретнуцох 2013», а у мено локалней управи сход привитал началник Општини Липовляни Марио Рибар, Миряна Фалтис, директорка ОШ „Йосип Козарац” у хторей ше по моделу Ц виучую словацки, чески и українски язык, сисачко-мославацки под’жупан Зденко Врховец, а зоз даскеліма словами присут-

ним ше накратко обрацел и соборски заступник словацкей и ческей националней меншини Владимир Билек. Округли стол зоз своїм викладаньом отворел Александар Толнауер, председатель Совиту за национални меншини при Влади РГ.

По словох Александра Толнауера, при нас иснує прешвеченосц же Европска уния ма тварду систему вредносцох у одношеню спрам националних меншинох. У Европи праве исную штири факти системох зоз хторих наш интеґралистични, можеме шлєбодно повесц, правно найлепши. У Европи поняце гражданства у себе облапя и наднационални концепт и буц граждан ЕУ значи мац права хтора ше не розликує на националним, меншинским або у гоч хторим другим сегменту. Уния як така не ма надлежносц у зашити меншинских правох бо тоту зашиту препущела каждому члену окреме у рамикох ей границох, согласно зоз фискалну дисциплину. Република Горватска ма 22 национални

Слухаче преподаваньох на Округлим столе

меншини хтори у найвекшим числє жию у руралних штредкох и у подручох од окремого державного стараня и може ше на єден способ толковац же добре обдумани польопривредни и аграрни порушованя маю немали вплив на злепшанє животних условийох припаднікох националних меншинох. Право на культурну автономію остварює ше преїг здруженьох, а етнобизнис або остварйованє хасну на основи припадносци єдней нації буд-

зе прешлосц. Средства ше можу достац лєм спрам числох приявених и одобрених проектох або програмох. У дзепоедних, нам сушедних, жемох зоз ЕУ пришло до редуцції меншинских правох, але РГ вошла до ЕУ зоз високима законскимима нормама, цо би нас требало захициц од такого виходу. Умушме хасновац европски фонди за рурални розвой, розвивац медзиреґионалне сотрудничтво, бо нас напада наша будучносц и уж нет часу за заніманє зоз нашу прешлосцу. Други викладач бул мр. сц. Бранко Сочанац, директор Уряду за людски права и права националних меншинох при Влади РГ. По його словох Уставни закон РГ представя основни стандарт и правну карточку правох националних меншинох. Менянє Уставного закону не шмела би буц табу тема. Влада РГ каждого року подноши звит о запровадзаню Уставного закону и каждого року ше видвоює коло 18 милони евра за оствайованє правох националних меншинох. Тоти средства у дзепоедних часцох оставаю аж и невихасновани. РГ цали час була у транзиції, од восних по не-

Роботне цело – з лїва на право: Антония Петрушичич, Бранко Сочанац, Александар Толнауер и Йосип Крайчи

Антония Петрушич як викладач на Округлим столе

войново условия, од єдней по другу политичну систему, зоз єдного по други способ привредзована. Ми мали 35 поглава по заверанє прегваркох и уходу до ЕУ, а векша часц тих поглавйох була вязана за права националних меншинох. ЕУ ше базує виключно на индивидуалних правах и вона не позна меншински права. Начало недискриминації фундаменталне право у ЕУ. Рада Европи єдина институция хтора ше

у ЕУ заніма зоз меншинскими правами. РГ будзе през лупу провадзена пре уводзене європейских стандардох. Наша жем ма 5 билатерални споруменя спрам других державох и то ше не може занедзбац. Уключованє младих особох барз значне пре хаснованє фондох. Лепше переходза преїггранічни проєкти од проєктох зоз єдней реїї. Спрам європейских стандардох найважнейша защита поєдінца, а проблеми треба ришовац там дзе настали. Треци викладач була мр. сц. Антония Петричушич, професор на катедри за социологию на Правним факултету у Загребє.

Єй викладанє мало назву – Вибудова духа порозумєня, уважованя и толеранції у демократским дружтвє. Спрам єй словох, демократске дружтво представя политичну систему хтора онеможлівує же би у нашим дружтвє єдни члени мали векши права и интереси од других. У транзиції вредносцох (вредносци доминантни дружтвени становиска) дружтво пласирує розлични вредносци як цо то толеран-

ция, єднакosc и подобне. Национални меншини ше у дружтвє представяю през розличити сегменти – през политични цела, культурну автономію, прилапйованє медзинародних правних жридлох итд. Пред нашим дружтвом барз значне забєранє за едукованє державних службєнікох, здружєнох и медийох, же би зоз явного и приватного живота наших гражданох щєзла бєшеда мєржні. Така бєшеда була часта у медийох 90их рокох. Треба похопиц же одвичательни новинар не будзе обвисцовац на скандалозни способ. Улога образованя и воспитаня од оводи надалєй дружтвєно барз значна, бо дзеци муша похопиц и прилапиц же жиеме у швецє розликох. Спрам даєдних студийох неодлуга и у Загребє будзєме жиц зоз коло дваецє проценти житєльох хтори не буду блізки нашей власней расней, етїчней, вирскей и другей заєдніци як цо ше то уж одавна случує у вєльких городох ширцом Европи, як цо то Лондон або Париз на приклад. У нашей жєми запровадзєна анкета о вредносцох мєдзи

младима од 14–27 роки. На прикладніку од 1500 младих зоз шицких крайох Горватскей достали ше резултати о вредносцох хтори млади у нашей жєми кладу на перше место, а хтори вредносци за нїх не маю вєлькє значєнє. Спрам тєй анкєти за високо жадани вредносци мєдзи младима стоя особнє достоянство (66%), толеранция (41%), иновативносц духу, а на досц нїзкей гарадичи стої збогацованє (18%). Спрам одредзєних националних меншинох и грєпох маю социалну дистанцу, та так поведзєме за сушєдох би лєгчєше прилапєли фамєлії зоз заходних європейских жємох и БиГ, алє менєй од 50% младих би у сушєдствє лєгко прилапєло людзох зоз восточних європейских жємох, Китайцох або заєдніци зоз розличну сполну ориєнтацию. Пред нашим дружтвом вєлькє спокуса котру ноши будучносц, а як ше у нєй, у нових условийох, знайдзє наша руска национална меншина укажє час.

Вєра Павлович

ЗОС СХАДЗКИ РАДИ РУСКЕЙ НАЦИОНАЛНЕЙ МЕНШИНИ ВСЖ

На схадзки Ради рускей националней меншини Вуковарско-сримскей жупанії хтора отримана 11.07.2013. року у просторийох Жупанії у Вуковарє, усвоєни звити зоз отриманєй шветочней академиї з нагоди Дня Руснацох у Рєпублики Горватскей и VI Рутєнияди. Тиж так дало ше и информацию о подписанім Протоколу о сотрудничтвє пре очуванє идентитєта рускей националней меншини мєдзи Координацию рускей националней меншини Рєпублики Горватскей и Националним совитом рускей националней меншини Рєпублики Сєрбії. Цо ше дотика шветочней академиї, члєни Ради похвалєли програму и простор у хторим є отримана, а то музей у Вуковарє, хтори барз рєпрєзентативни и академия була досц нащивєна. Попри

покровитєля, Вуковарско-сримскей жупанії, сопокровитєль бул Городски музей, спред Жупанії на програми бул Грґа Країна, а спред Городского музею була Ружа Марич, директорка музею. Чєсц нам дал и соборски заступнїк и городоначалнїк городу Вуковару Жєлько Сабо як и шицки прєсидатєлє руских радох и прєдставитєлє рускей националней меншини у Рєпублики Горватскей, прєсидатєлє наших здружєнох, делегация Национального совиту рускей националней меншини зоз Войводини и вєлї други. Вязанє за подписані Протокол о сотрудничтвє пре очуванє идентитєта рускей националней меншини, прєсидатєль Ради гварєл же ше шицки КУД и здружєня хтори пєстую руски язик и культуру можу вязац за Протокол кєд

ше найдут у дачим. Протокол подписані на дзєнь отримованя шветочней академиї Дня Руснацох у РГ и бул тиж так медийно попровадзєни як и академия. VI Рутєнияда отримана у Петровцох на стадиону. Того року було менше число екипох як рокох. Мали змє 6 екипи старших и 6 екипи младших. По перши раз участвовали екипи зоз Пишкурєвцох, а єдна екипа була зоз Руского Керєстура, так же и того року Рутєнияда мала мєдзинародни характер. Покровитєль Рутєнияди була Вуковарско-сримска жупанія, а спортски баиска отворєл под'жупан Дьордє Чурчич.

Марияна Джуджар

РОЗГВАРКА З ОЗНОВА ВИБРАНИМ ЗАМЕНІКОМ НАЧАЛНІКА ОПШТИНИ БОГДАНОВЦИ ДИПЛ. ОЕЦ. ЯРОСЛАВОМ МЕДЕШОМ

МУШИМЕ САМИ СЕБЕ ПОМАГАЦ

У прешлим чишлє Новей думки, у тексту Ксеніи Лікаровей, мали зме нагоду пречитац о локалних виберанкох на подручу Републики Горватскей. Так хто не бул информировани могол зоз спомнутого тексту пречитац о резултатох виберанкох на тих наших просторох. За заменіка началніка Општини Богдановци, а представителя националних меншинох з Петровцох ознова избрани дипл. оец. Ярослав Медешов, цо була и нагода же бизме з нїм кус побешедовали.

* Прешли виберанки и ознова сце избрани за заменіка началніка Општини Богдановци. То ваш други мандат. Можеце нам повесц яка розлика буц на початку, або тераз кед мандат предлужени?

– На початку було цалком инашак як тераз. Звичайно заменік началніка роби гевто цо му началнік пове. Но кед же человек сце, може порушац и сам велі активносци у догварки з началніком, але за тото требал преисц одредзени час док сом ше у новонастатей ситуациі не знашол. Думам же кед человек избрани на виберанкох, муши и оправдац достати мандат и зробиц дацо за людзох хтори го избрани. Кед почнеш робиц на одерденим проєкту вец мушиш патриц и як ше вон розвива и слушац думанє людзох. Так, на самим початку, було и з проєктом хижох хтори ше дословно валяли и були опасни за живот людзох. Ту ше створели и одредзени почежкосци. Спред власци маш право таку хижу звалиц же биш захищел людзох, а з другого боку знаме же приватне власніцтво так повесц святе и не шмеш войсц до цудзого. Значи, без бешеди з людзми и ослуховања їх ду-

маня чежко ришиц таки проблем. Маме и таки случаї же подаедни людзе жию у валале и пейдзешат роки, а не маю горватски документи. Кед волаш до Загребу там им не ясне як то можліве, але ниа, можліве. Так же, кед человек сце робиц и дац ше на службу людзом, найдзе и велі проблеми хтори треба ришовац бо роки преходза.

* Пременєл ше началнік, пременєл ша заменік зоз Свиняревцох, яке тераз сотудніцтво?

– Гей, место Марияна Гели пришол Юрай Михайлович. Иста странка лем друга особа. Тиж з истей странки заменік Марио Павлович зоз Свиняревцох, лем я независни. Нет вельо пременки, предлужело ше з роботу нормално далєй. Вони отворени за сотрудніцтво и прилапою мойо предклати. Задовольни сом.

* Покля пришли работи у дзацинскей заградки?

– Ришованє даедного проєкту идзе швидше, а даеденого помалши. Цо ше дотика дзацинскей заградки то би требало законцовац, але стан таки же це дзекеди гамую одредзени административни проблеми. За початок закончующих роботох треба же бизме по закону мали три понукнуца од трох розличних підприємствох. Понеже таки работи робя приватни підприємства, ми не можеме нікого нагнац же би нам послал понукнуце и прето прешло досц часу. До закончующих роботох уходза уводзене струї и води и патосово зогриванє. Цо ше дотика мебели, зоз Загребу обецане же накадзи буду за то витворени условия такой нам го пошлю.

* Зна ше можебуц кельо би було дзеци хтори би ходзели

Ярослав Медеш у библиотеки опрез фотографийох петровских поетох Силва Ерделя и Митра Надя.jpg

до дзацинскей заградки?

– Було би их преїг дваец, лем тераз питанє чи би шицки родичи уписали своєю дзеци. Мали зме предклад од родичох з валалу же би ше дзеци посилало до дзацинскей заградки до Янковцох док ше наша не закончи, але би требало даяк ришиц їх превозку там и назад.

* Рушело ше з проєктом помоц старим и инвалидним особом?

– Гей, на подручу Општини Богдановци заняти три особи, една з нїх з Петровцох. Їх работа вязана за помоц найугроженшим людзом. Не маю их на попису вельо, лем пейцшейсц, так же кед треба, до дакого приходза и кажди дзень. Людзе их любя. Окрем правей помоци у рижних роботох по обисце, людзом ище вецей значи їх саме присуство, друженє и же су не сами непрерывно. Тоти жени не заменяю геронтогаздині, але вони ту плус, значи то у суцносци помоц на помоц.

* Як ше третирую таки работи?

– То дружтвено-хасновити работи. Послали зме и предклад за обновованє народного облечива, та кед нам преїдзе и ту запошліме дас

дзешец особи и то не гочкого, але гевтих хтори маю потребне знанє за таку роботу. Вец на подручу општини будземе мац коло штераец занятих людзох.

* Яки то проєкт под назву “Най ше не забудзе”?

– Ище у прешлим мандату почал сом розумовац о проєкту зачуваня нематериалного наслїдства под назву “Най ше не забудзе” хтори ше и остварел. То проєкт зазберованя податкох од людзох о каждодньовим живоце на валале, о тим як ше дакеди жило, о предкох, о наших кореньох и традициі, о хижох, валалских будинкох, зазберованє старих фотографийох... Верим же кажди человек ма свою приповедку. За тот проєкт зме достали потримовку од Институту за миграциі и народносци од доц. др сц. Филипа Шкиляна, а тиж и од пертовского пароха мр. сц. Владимира Седлака. Тот проєкт облапя шицки три валали Општини Богдановци, а на нїм робели особи з истих валалох (штvero з Петровцох). Таки проєкт не постої на просторох Горватскей, так же зме у тим насправди перши.

* Цо будзеце з позберанима податками?

– Док ше то шицко пошори годно ше вельо того и направиц бо будземе мац праву слику нашей општини и нашого валалу. Можеме видац Монографию, направиц завичайни музей, направиц документарни филм... Шицки тоти податки буду барз хасновити не лем за нас хтори ту жиєме, але и за будуци генерациі, як и за рижних науковцох хротим тоті резултати годни хасновац у їх роботах.

* Роби ше дацо на ушорйовану Петровцох?

– Понеже утаргнути средства за класични комунални роботи хтори були по тераз, достали зме средства за нову програму хтора ше вола Ревитализация явних поверносцох. То работа на ушо-

рйовану явних поверносцох. У Петровцох на тих роботах заняти три особи. Тераз робя на уходзе до валалу од Вуковару, на поцагу од бари по студню. Вони попри Горватских водох и петровского бранітельского здруженя ушорую тот простор. План нам же би ше ту єдного дня направел спортско-рекреацийни центр. Думам же би таки и подобни змисти дали людзом смисел оставяня жиц у Петровцох, а можебуц и других прицагли на живот у валале.

* Яка ситуация зоз скорей остваренима проектами – библиотеку и музейом?

– Вони нормално робя и людзе хтори их наживую задовольни, цо добра промоция и за Петровци и за цалу оп-

штину.

* Окрем того же ше стараце на рижних проектах запошліц цо вецей людзох, вироятно ше у каждодньовой роботі стретаце и з рижними почежкосцами хтори вязани за живот людзох у валале?

– Нормалне же єст почежкосци. Так нам на општину пришол допис же нам завру пошту у Петровцох хтора по их преценьовану роби з утератами. Вец зме правели петицию, назберали подписи и послали до централи. Так же ю за тераз не завру, але предлужели робиц три мешац з правеньом нових анализох. Тиж скорей було бешеди же завру и амбуланту, но то ше по тераз не зисцело. Ми сцеме же би у валале були и пошта и амбуланта, и

школа, як и шицко друге цо потребне за нормални живот людзох на валале.

* Єст ище даяки новосци?

– Вше єст велі и нови идеі, наприклад отверане “шлебодней школи”. Недавно сом контактковал з людзми з Карловцу хтори зацикавени же би ше и ту у наших крайох отворела єдна така основна або штредня школа хтора би робела на иншаких педагогийних принципох як тершні традиционални школи. Винчуєме панови Медешовому на новим вибору и жадаме ище валі нови проекти и же би не бул задовольни лем вон але и людзе хтори го вибрали за свойого представителя.

Любица Гаргай

ВЕДНО ЗА КРАСШИ ВАЛАА

У Миклошевцох 10. августа отримана роботна акция членох рижних валалских здруженьох на котру ше одволали числени жителе же би на тот способ допомогли ушорйовану валала пред надиходзаци події – культурну манифестацию „Миклошевци 2013“ котра ше ма отримат концом мешаца и кирбай на Малу Матку Божу.

На акції попри других були присутни и представителе Општини Томповци, началник Томислав Паненич, заменікове началніка Здравко Звонарич и Мирослав Лікар, як и председатель Месного одбору Миклошевци Дюра Бики.

Члени спортского здруженя цигоньчкарох „Леняк“ и столнотениского клуба були задлужени за билене Дружтвеного дому, младеж фарбела дзецински бависка у

дворе бывшей оводи, колімбачки, спущовалки, гомбалки и лавки. Члени Здруженя женох попораели простор Етнографскей збирки и коло ней. У роботней акції участвовали и дзепоедни добродзечни учашніки Отечественей войны.

Тоти роботи финансино оможлівела Општина Томповци и група гражданох зоз виберанковей лістини терашнього, нововибраного составу хтора достала средства од держави за организацию и виход на локални виберанки. Спрам словох заменіка началніка Звонарича, у доглядним чаше планує ше монтажа климаинсталациі у миклошевскей здравственей амбуланти.

По оконченю роботах за шицких учашнікох порихтани заєдніцки полудзенок.

Ксения Лікар

ЗАМЕРКОВАНА ВИСТАВА

Вистава Здруженя женох зоз Миклошевцох

Члени Здруженя женох зоз Миклошевцох введзели пополадню, под час тирваня програми „Поздрав ровніни“, пририхтали виставу ручних роботах котри виробели вредни жени. Були виложени рижнородни геклани прикраски: ангелки, пацерки, мисочки, парточки, фартушки и инше. Зацикавени наживителе не лем розпатрали, але велі и купели прикраски по вигодних ценох. Председателька Здруженя Штефица Войно-

вич, з оглядом же то перша вистава предайного характеру, цалком задовольна зоз спомунуту активносцу, а таки вистави ше планує и у будучносци. Жени достали ище векшу дзеку же би вирабляли таки прикраски, а з тей нагоди поволуєме шицки заинтересовани газдині же би подзелками вечар од 20,00 годзин пришли на работні у Дружтвеним доме.

Ксения Лікар

УСПИШНО ОТРИМАНА ЛЕТНА ШКОЛА РУСКОГО ЯЗИКА У ОРАХОВИЦИ

Тогорочна Летна школа отримана од 30. јуния по 14. јулий 2013. року у Ораховици, у објекту Меркур хтори у власніцтве Осецког Червеног крижу, а у організації Союзу Русиных и Українцох РГ и зоз финансијну потримовку Министерства науки, образования и спорта РГ. По уж добре познатей концепції прејг 100 шкоярох виучовало руски јазик и литературу и мало други файти учења о своім националним еству. Зоз школу руководзел тайомнік Союзу Русиных и Українцох и аниматор култури Звонко Костелник, хтори тиж так бул и хореограф. Наставніцки кадер бул у составе – учительки Невенка Мудри, Леся Мудри, Марія Блотней и Вера Павлович, а за учење шпивања и того року була задлужена Агнетка Тимко. Летна школа свјаточно заврата зоз кратку културну програму хтору учашніки указали пред публику.

Вера Павлович

Зоз литературного вечара пошвеченог Осифови Костелникови

Союз Русиных и Українцох РГ
Ради Европи 93
32000 Вуковар
email: sru@vu.t-com.hr

и Совет „Новей думки”
Ради Европи 93
32000 Вуковар
email: novadumka@gmail.com

Розписую

К О Н К У Р С

За програми издавательства у 2014. року спрам критеријумох за утврђоване финансијней потримовки за програми невладових здруженьох и здруженьох националних меншинох

На конкурс можу ше јавиц шицки полнолітни грађдане РГ хтори задовољу критеријуми конкурса.

Критеријуми:

- Твор за котри ше гледа финансијна потримовка муши буц написани на руским або украинским јазиком (не викључую ше ані двоязични приклади рускогорватски, украинскогорватски, рускоукрајнски);
- Твор би требал буц вязани за животни обставини Русиных и Українцох на нашем просторе або ширше – з обласци етнологије, историје, церковног, културног и јавног живота, јак и зоз каждодневног живота наших людзох;
- Твор може буц наменени одроснутим особом, младежи и дзецом;
- Твор може буц написани у шицких књижевних родох – лирским, епским або драмским, може буц мемораска, автобиографска або биографска проза;
- За Конкурс автор муши окрема авторског твору доставиц своју биографију, најменей једну рецензију на твор хтори написал рецензент значни за обласц до хторей спада твор, јак и податки о рецензентови;
- Твор ше посла у компјутерскеј форми на email адреси Сојузу або Новей думки, або зоз пошту на горњу адресу, тиж так у компјутерскеј форми.
- Конкурс отворени по 31. октобер 2013. року.

Редакција Новей думки

12. ШВЕТОВИ КОНГРЕС РУСИНОХ/РУСНАЦОХ/ЛЕМКОХ

Од 12. по 14. јулий 2013. року, на Подкарпат'ю у Україні отримани 12. Шветови конгрес Русинох/Руснацох/Лемкох (ШК РРЛ). У його роботи участвовали делегации зоз шицких жемох членох – з Польскей, Словацкей, Ческей, Україні, Мадярскей, Румунії, Сербії, Горватскей и една заедніцка з Канади и Сиверней Америки. То уж други раз же ше Конгрес отримус у Подкарпатскей (Закарпатскей) обласци Україні, бо ше перши раз уж отримал 1999. року у Ужгородзе. Источашне, 13. јулия отримани и 6. Форум русинскей младежи (ШФРМ). З Горватскей було присутне здружене »Руснак« Дружтво Руснацох у РГ, чиї є член од 2005. року. Як делегати Конгресу були Наталия и Любомир Гнатко, Ясна и Мийо Шайтош, Ружица и Петро Киш, Еугения и Иван Врабец, Томислав Мишир и Иван Мадярош, як делегати ФМ – Ана Бучко, Ивона Гнатко, Мирон Гнатко и Боян Кошутич и як госци – Неда Мадярош та Лела и Мирослав Дітко.

Конгресни активносци започали пияток у Мукачове, у амфитеатру лицею дзе було стретнуце и представяне поетох, писателюх и діячох Русинох/Руснацох/Лемкох и на тот способ означена 210. рочніца од народзена народног будителя карпатских Русинох, Александра Духновича. З Горватскей ше представел поета Томислав Мишир. Официјне и шветочне отвранє 12. ШК РРЛ було всоботу, 13. јулия у Ужгородзе у Театре бабкох. Шицких привитал домашні Конгресу – председател Крайовог здруженя подкарпатских Русинох – Микола Бобинец. У мено губернатора Закарпатскей административней обласци, Александра Ледиду,

Делегация Дружтва Руснак зоз Горватскей на 12. ШКРЛ у Ужгородзе при памятнику народног будителя Русинох Александра Духновича

присутних привитал Иван Качур, а потим председателюви Шветовой ради РРЛ Дюррови Папугови и членови Шветовой ради РРЛ Андрейови Копчови з Польскей придал Грамоту Закарпатскей обласци за доприношенє у витворйованю Закона о язичней политики Україні и за активносци у пририхтованю 12. Шветовог конгресу Русинох/Руснацох/ Лемкох. Потим делегатох Конгреса и шицких присутних привитал заступник Верховней ради Україні Иван Бушко, котри наглашел позитивни пременки у одношеню гу Русиним як етносу и русинскому руху. Робота Конгресу започала з додзельованьом награди Шветовой ради РРЛ за винімково заслуги у обласци розвою целосней русинскей/рускей/лемковскей култури з меном Василь Турок – Гетеш. Того року, як институция/организация, награду достала ОШ Петро Кузмяк з Руског Керестура, за 260 рочне образованє на руским язичу. Як поединцови додзелена є др Маряни Лявинец, визначней русинскей

творительки и діячки з Будапешту з Мадярскей. У першей часци пленарног зашеданя Шветовой ради РРЛ избрани конгресни комисии, ей председателе, а члени Ради поднесли звिति о работи їх организацийох – членох Конгресу. О работи Дружтва »Руснак«, звит пречитала Наталия Гнатко, член Шветовой ради РРЛ з Горватскей, у котрим попри веліх успихох визначела порушванє виучованя руског язича и култури у ОШ Стари Янковци. У другей часци, отримани зашеданя Конгресних комисийох за културу, просвиту, историю, економски розвой, информативну діялносц и статут. Источашне отримане и зашеданє 6. Шветовог форуму русинскей младежи котрому у дворочним мандату председател бул Мартин Караш зоз Словацкей. Представителе младих зоз Польскей, Словацкей, Румунії, Горватскей, Сербії, Ческей и Україні представели свою дворочну роботу у PowerPointu. Форум зашедал по штирох панел – обласцох, а на концу избране

нове руководительство. За председателю ознова избрани Мартин Караш, а за подпредседателю Силвия Петрецьки з Румунії. Спред Форуму младих Дружтва Руснак, за представителю до ШФРМ избрана Ана Бучко. Вечар отримани шветочни концерт дзе наступели вецей фолклорни ансамбли котри пестую русински фолклор и културу Подкарпат'я.

На другим пленарним зашеданю, котре отримане внєдзелю у шветочней сали места Свалява, поднешени звिति Конгресних комисийох и избрана нова Шветова рада РРЛ. За председателю ознова избрани Дюра Папуга (Сербия), за подпредседателю Юлиус Фирцак (Румуния), за тайомника Владимир Противняк (Словацка). За члена Ради з Горватскей избрани Мийо Шайтош, а за члена Ревизийней ради Петро Киш. После розправи и гласаня принесени преглашена и Резолюция 12. ШК РРЛ. Делегати прилапели же идужи 13. ШК РР, 2015. року будзе отримани у Румунії у Перегу Маре при Араду. Потим отримане и перше зашеданє Шветовой ради РРЛ у новим составе, на котрим дорадзене же друге зашеданє Ради ведно з Конгресну комисию за просвиту, котрей председателюка Ксения Медеши будзе отримане у рамикох Културней манифестации »Кед голубица лецела« у Горватскей, у организациі Дружтва »Руснак«.

Роботу 12. ШК РРЛ провадзело значне число домашних и медийних екипох. Приємне несподзиване же медзи учашніками и присутними було вельке число младих цо потвердзує же русински / руски / лемковски рух ма будучносц.

Мр Илона Грецешин

ВУКОВАРЧАНЕ У СУХОПОЛЮ

Робиц у култури и буц член даедного культурно-уметничког дружтва вельо раз чежке и напарте, и попровадзене з велькими одрекнуцами. Кед тому додаме же ше у тим нашим культурним аматеризме шицко роби на добродзечней основи, вец ше чловек зна и сам себе запитац цо то цо ме там цага и цо я мам од того. Заш лем любов гу свойому моцнейша од самого толкованя, а рижни наступи поцагую за собу упознаванє непознатих людзох и местох.

Ми у Вуковаре чули за место Сухополе, але цошка цалком инше за дацо чуц од того як там буц. КУД “Осиф Костелник” скорей досц часу достало поволанку же би наступело у тим месце и ра-

ше уж як знашол. Бачи Данчов ше приселєл зоз Шиду до Осиеку, а до Вировитицко-подравскей жупаниї ше приселєли велї людзе зоз Сланкамену и других местох восточного Сриму. Так ше и ту зисцела присловка же “швет мали”.

Поведзме даскельо слова о самим месце. Општина Сухополе находзи ше у централней часци Вировитицко-подравскей жупаниї, на державней драги Д-2 Осиек-Вараждин. У штрєдку места до оч окреме падаю вельки парк на чиїм уходзе пише же до нього уходзице на власну одвичательносц и дакус далєй церква, за нашо краї незвичайного випатрунку. У вельким, прекрасним парку находзи ше дворец Янкович хтори купела жупания. На-

Дефиле през Сухополе

“Сухополе”, хторе настало 2008. року и у чиїх рамикох робя фолклорна, тамбурова, етно, аниматорска, информатична, ритмична и драмско-фото-филмска секция. Ми достали же би нас водзела и з нами була паночка Мария хтора насправди дала шицко од себе же бизме ше чувствовали як дома, а заставу з нашим меном през валал ношело дзивчатко Кристина – обидва танцошки домашней фолклорней секциї.

Початок наступу не бул лем на бини, але почал при валалскей школи з дефилеом хтори на хвильку скруцел до церкви на благослов, потим бул кратки наступ пред Горватским домом, а аж вец у парку на бини. Манифестацию отворел началник Општини Мариан Брлек, а наступели: КУЗ “Сухополе” зоз

Сухополя, КУД “Єжек” з Беретинцу, КУД “Селяцка злога” з Брезовици, Танєчна група “Борока Сендор” з Бачу з Мадярскей, ГКУД “Валпово 1905” з Валпова, КУД “Крижевци” з Крижевцох и КУД “Осиф Костелник” з Вуковару.

Нашо наступели зоз шпиванку “Ноцна писня” хтору одшпивала Мария Русин и одтанцовани два танци “Увиванец” и “Гопак”. Одушевене було таке же кед нашо преходзели през публику на преблеканє, людзе станули и аплаудирали им, а не гевтим хтори ше у тот час находзели на бини.

После смачней вечери було дружєнє и танец на хторим зме остали до после пол ноци, гоч пред нами уж вьнедзелю бул єден други наступ.

Любица Гаргай

Вше атрактивни танєчни фигури

досно потвердзело одход на їх манифестацию “Голубица била”. Як вони дознали за нас такой по приходзе зме и дознали. Гу нам пришла єдна панї и питала ше чи з нами пришол Зденко Данчов. То нас несподзивало понеже знаме же бачи Данчов бива у Осиеку, а вона нам одвтовала же праве преїг його сина вони дознали за нас. Кед ше дакус роздума, то анї не таке чудне, понеже коло збуваньох у остатней воїни велї миграциї людзох зоз Сербии до Грватскей и процивно, цо провадзело замянованє хижох, хто

правени є штрєдком 18. стилїтия, а планує го претвориц до готелу високей категорії. Церква св. Терезии Авилскей направена у класицистичним стилу, а пошвецена є 1821. року. Незвичайна є за нас прето же ма два куполи, а не турні на яки ми звикли. Дзєнь Општини Сухополе 15. августа, але ше прєславює и скорей и после того датума з рижними змистами и то тирва дзєшец днї. Остатнього дня, 17. августа, була 6. медзинародна смотра фолклору “Голубица била”. Домашнї на тей манифестациї були нам культурно-уметничке здруженє

У церкви св. Терезии Авилскей

“ОД КОНОПИ И ЛЕНУ МЕХ ТКАНИ”

Гоч ище вше тирва лето и ище ше не врацели шицки людзе зоз своїх лятних одпочивкох, заш лем и по кратших дньох и зменшаней горучави якошик видно же ше бліжи ешень. З ешені и културни збуваня поставаю частейши як и наступи наших культурно-уметніцких дружтвoh. Так и КУД “Осиф Костелник” з Вуковару штредком авгу́ста зашоровал з наступами. Єден од нїх бул 18. авгу́ста у Вилеву, валалу недалеко од Долнього Михольцу.

Уж у прехозе на автобусу през валал могли зме замерковац же за тоту їх манифестацию, хтора ше того року отримала по шести раз, жию шицки у валале. Познейше, преходзаци пешо през валал, у тим зме ше ище баржей прешвечели. У валале хижі обилени, капурі, облаки, плоцики оквицени и украшени з тканима и вишиванима ручними роботами, пред подаєдну хижу прави мали музей з древенима виробками старих ремеслох, вец ту колачи, паленка, вода

Руски народни танец под назву Три гвиздочки на небе

и сок за преходнікох. Людзе сердечни и щіри. Їх манифестация ноши назву “Од конопи и лену мех ткани”. Прецо мех од шицких других тканих предметох. Прето же праве ткани мех познати вилевски продукт хтори ше од давендавна даровало як дарунок, предавало ше го, але и осторожно чувало у ладох. Кажда хижа у Вилеву мала своєю фарби и цифри и тот красни обичай зачувани по нешка. Мехи углавним правени од конопи и лену, а хас-

новли ше за чуванє польопривредних продуктох, за тарговину и у веліх других валалских роботох.

Организатор тей прекрасней манифестациі КУД “Дерам” з Вилева. Того року у Вилеву наступели: КУД “Селянска злога” з Богдановцох, КУЗ “Франьо Еблинг” зоз Святого Дюрадю, КУД “Осиф Костелник” з Вуковару, ГСКПД “Селянска злога” з Нуштру, КУД “Селянска злога” з Шлівошевцох, КУД “Дерам” з Вилева и вилевски дзеци з ОШ

Анте Старчевич.

Нашо дружтво ше домашней публики представело перше у дефилеу дзе дзівчата кажди пейдзешатсто метери танцовали, а шицки члени подпомогнути з гудацми КД Руснацох “Цвелферия” з Райового Села шпивали през чали час од школи по центр валалу, дзе була и бина на хторей ше наступало. Наступ бул подзелени до двох блокох. У першим блоку у руским народним облечиве одтанцовани два руски народни танци “Чийо же то волки” и “Три гвиздочки на небе”. У другей часци одтанцовни ище два танци “Увиванец” и “Го-пак”. Шицки танци публика наградзела з мощним аплаузом. По смачней вечери шицки учашніки остали на концерту “Славония бенду”. Так и ми, з Вуковару, того року були часц тей найвекшей рочней преслави у Вилеву, хтору будземе ище длого ношиц у своїх думкох.

Любица Гаргай

”Златни клас - Арникаласз” у Кродю

Уорганізації домашнього КУД-а «Ади Ендре», а под покровительством Совету за национални меншини, петровске КУД «Яким Грди» наступело на мадярской манифестациі фолклору под назву «Златни клас-Арникаласз» котра ше отримала у Кродю 06. юлія 2013. року у Доме култури з початком на 17.00 годзин. Скорей наступу шицки учашніки смотри у дефилеу прешли през цали валал на одушевиє шицких присутних домашніх и їх

госцох котри зоз кляпканьом наградзовали учашнікох дефилеа.

Смотру фолклорней творчосци отворел и госцох привитал началнік Управного оддзелєня за образованє и спорт пан Грага Країна. Окром мадярских дружтвoh публики ше представели и дружтво Бошнякох зоз Гуні, як и други национални меншини.

Звонко Костелник,
проф

КИРБАЙ АБО ХРАМОВЕ ШВЕТО

Почал час кирбайох у наших грекокатоліцких парохийох у Риме и у Славонії. Од Успения Мацери Божей – Велькей Матки Божей, та аж по св. Йозафата, кажди мешац маме по даскельо кирбаї у местох дзе жию нашо людзе. Було би можебуц добре праве ище у тематским року вири потолковац дакус о тим цо то наисце кирбай.

У першим шоре, етимологийно, слово кирбай германизем котри присутни у языкох подруча на котрим жиєме. Воно походзи зоз слова Kirchweihe и означає ошвеценє церкви (hrv. posvetu crkve). У рижних вариантах вигваряня уж у самим немецким языку, а вец и далєй Кирбай (Kirchweih') то дзєнь котри заповидане швето за заєдніцу вирних єдней парохії и здогада их на

пошвеценє храму на чєсц святому, а за потреби молитвени потреби Христових ученїкох – вирних. Пошвеценє церкви дакеди вше було на швето святого чийо вец мєно церква ношєла, а парохиялна заєдніца го почитовала и нашлїдовала духовно як свойого першого прикладніка и зашитніка.

Зоз того ше розвил рочни сход домашніх и родзини у єдним валалє або городзе. Тот сход у першим шоре бул духовного характеру, алє ношел у себе и рижни други потенциалї. Бо там дзе вельке множество людзох з даякей нагоди, там поґодовало направиц и вашар. Часто ше у таких подїйох уж од давних часох пририховали и забави, ясне, на иншаки способ як нешка, алє зоз истим циљом, розвешєлїц шерцо человека,

а и заробиц даяки пенєж зоз того як и предаваче на вашару. Кєдинєкеди кирбаї знали буц и злохасновани за даяки политични намаганя и бунї. Историја нам приноши и даєдни подїї котри мєняли слику швето, а починали праве под час вельких кирбайох.

Треца и нємєней значна димєнзия кирбаю то фамелиярне стретнуцє, котре поґотов дакеди, док не було нешкайших можлївосцох путовац на длугши драги, було вельо ридше. На длугшу драгу до родзини рушало ше на свадзбу, хованє, лебо на кирбай. Так кирбай источасно духовне швето, алє и вешєлє котре вязанє за народ Божи – Церкву котра го слави на вецєй способи, дакеди аж и през вецєй днї. Таки то обичай при Українцох у Босней дзе ше кирбай предлужує и на

други дзєнь швето. Теди ше на окреми способ здогада на тих цо вецєй не слава кирбай з нами бо су покойни, идзе ше на Службу до церкви и вец на темєтов.

Но, було як було, кирбай у своєй жридловосци не може буц праве кирбай без два фундаментални часци. То здогадованє на радосни дзєнь кєд парохиялна заєдніца докончєла и пошвецєла будинок у котрим ше будзе у молитви и писнї през рок зазберовац и означовац шицки важнєйши подїї з власного живота, од народзєня по шмерц. И другє, то нагода же би ше на таки днї стрєтали фамелиї и приятєлє. Же би розмєньовали новосци, вистки, упечатки и думаня. Тото шицко, правда, нешка вельо олегчанє зоз модерну технологию комуникації и не чєка ше вецєй нужно подїї стєтнуца як цо то кирбаї же би ше дацо новє дознало. Алє нет красшого як кєд ше стрєтню людзе котри ше уж длуго не видзєли.

Радосц шерца то нїтка котра повязує шицки кирбайски елементи до єдней валалєскей подїї и прєслави. Од приходу госцох, одходу на Службу Божу, вашару и забави на центру по бєшєду и госцину за єдним столом у обисцє.

Шицким нашим читачом жадам щєслїви, благословєни и весєли кирбай !!!

о. Владимир Седлак

КУД "ЯКИМ ГАРДИ" НАСТУПЕЛО У БАПСКЕЙ НА МАНИФЕСТАЦІЇ "ШМИДТОВИ ДНІ"

Хлопска шпивацка група

Атрактивни танец за Бапчаньох

Под покровительством Вуковарско-сримскей жупаниї, а у организациї домашнього КУД «Слога», Конярского здруженя «Срем» и Матки горватскей Илок у Бапскей 25. августа 2013. року з нагоди 102рочниці од перших службових археологийних вигледованьох на Градцу. Шмидтови дні то культурно-традиційна манифестация вязана на археологию у Бапскей, котрей цель означовац

длогу традицию археологийних вигледованьох прагеографского локалитету «Градец» (младши камени период) и повязац зоз етнографским нашлїдком Бапскей. Манифестация основана на памятку нїмецкого археолога Роберта Рудолфа Шмидта котри швету перши представел археологийне богатство Бапскей и на тот способ вредносц археологийного локалитету и заєдніцку традицию сримского валала.

Руски народни танци

Дзивоцка танечна група Дружтва

У рамикох манифестациї отримана и виставка фотографийох «Бапска по приходзеню после Отечественей войны». Манифестацию у мено жупана Вуковарско-сримскей жупаниї отворел и привитал присутних советник жупана Перо Чорич.

Пре барз невидогдну хвилю манифестация не отримана на стадиону але у расторану «Грозд»

У програми наступели: КУД «Гибарац» зоз Погановцох,

КУД «Яким Гарди» Петровци зоз хлопску шпивацку групу, фолклорни ансамбл Биле, хлопска шпивацка група «Старо Тополе», дзевинска танечна група КУД-а «Слога» Бапска, хлопска шпивацка група «Юлие Бенешич» зоз Илоку, народни писатель Дюка Кувездич зоз Илачи, Гласніци надїї Бапскей и Илоцки бекрийове.

Звонко Костелник, проф

БИТАК

Kao san u tihoj noći
zaleprša nježnost kroz zjenicu oka
i uroni pogled u pogled
stapajuću se u jedinstvu duše.
Prostranstvo nedokučivo
sjedinjeno u jedno
riječima neiskazivo,
dodirom nedodirljivo,
sveprisutno,
nezahtjevno,
nježnošću obgrljeno,
mišlju nedokučivo
a tako kristalno jasno
čisto kao nebeski svod
nakon kiše
u svome bitku
Ljubav njiše.

ЕСТВО

Јак сон у цихей ноци
пирхне ніжносц през жренко ока
и зачири ше попатрунок до
попатрунку
злїваюци ше до єдинства души.
Пространство недолаплїве,
зединене до єдного,
зоз словами невиповедзене,
з дотхнуцом недорушене,
всеприсутне,
невимагаюце,
з ніжносцу обвите,
з думку недосцигаюце,
а так криштальново ясне
чисте як небесни звод
после дижджу,
як ранша роса,
у своїм єству
Любов гойса.

Агнетка Костелник Балатинац

PRIZNAJEM

Daleko od tebe
čeznem za trenutkom
kada ću te opet vidjeti.

U mislima
tvoj nasmješeni lik
crta osmijeh na moje lice.

U duši mir,
u srcu radost
jer
konačno
priznajem sebi
da te volim.

Ahnetka Kostelnik Blatinac

ПРИПОЗНАВАМ

Далеко од тебе
обніма ме
жажда за хвильку
кед це знова увидзим.

У думкох
твоя нашмеяна подоба
рисуе ошмих на мою твар.

У души мир,
у шерцу радосц
бо конечно
припознавам себе
же це любим.

Агнетка Костелник Балатинац

БАСНИ ЗА МЛАДЕЖ И ОДРОСНУТИХ

ЇЖ И ЛІШКА

Єдного року жима пришла кус
скорей як звичайно, а їж ище не
пренашол дом у котрим би преп-
ровадзел жиму. У неволі задуркал
на дзвери лішкового дому, та ше
ей опитал:

– Могол бим ше на дзень-два
змесциц до твоего дому, лем те-
льо док не пренайдзем даяку од-
витуую дзиру?

– Не знам, я ше змесцела до
штредне велькей дзири и може-
буц би дочасово було места за
обидвойо, але ти маш игелки, а то
кус незгодне... – вигваряла ше
лішка.

– Жима длуга, а я модлім змесце-
не лем на дзень-два! Озда не до-
пущиш же бим ше змарзнул на тей
оштрей жими? – бул упарти їж.

– Добре, пайташ ше у неволі по-
зна, прето можеш буц у мне точно
три дні, цо цалком досц часу же
биш пренашол даяки одвитууюци
дом! – гварела лішка и прияла до
своего дому ненаявеного госца.
Медзитим, преходзели дні и ноци,
а їж лем спал и вообще не глядал
нови дом!

– Мили їжу! Одавна прешли три
дні, а ти ані не одселел, а боме ши
ані не пробовал пренайсц други
дом! – пригварела лішка своему
госцови.

– Ниа, наютре пойдзем глядац

себе нови дом! – гварел їж и пред-
лужел спац.

Лукава лішка на концу похопела
же є на перши завод у живоце
спреведнута и же праве вона буд-
зе гевта котра будзе мушиц погле-
дац нови дом!

Место поуки: крашне ше дружели
домашні и госц, але три дні им
було цалком досц!

ЖАДАНЯ ДОМАШНІХ ЖИВОТИНЬОХ

Пред єден Нови рок зишли ше до-
машні животині у валалским дво-
ре и так бешедовали:

– Я жадам же бим у Новим року
вещей не мал блихи, гу тому мод-
лім громаду косцох и будзем цал-
ком цихи! – гварел пес.

– Я жадам кажди дзень цепли по-
мий зоз галушками и посцель од
шена и слами! – гварела млада
швина.

– Понеже нет музики на нашим
двору, я бим сцела буц диригент
мишового хору! – гварела мачка.

– Жадам лем желену пажуцу и
шицки поля зашати зоз кукуруцу!
– гварела гуска.

Шедзела мудра сова на конару
ореха у дворе и шицко вислухала,
а на концу так гварела:

– Хто вельо шніє, у хмарох жие!

Яким Пушкаш

У МИКЛОШЕВЦОХ ОТРИМАНА 28. КУЛТУРНА МАНИФЕСТАЦИЈА „МИКЛОШЕВЦИ 2013“

ЗАЄДНІЦКА ПРОГРАМА ДВОХ ДРУЖТВОХ

На одходзе лета, 31. августа и 1. септембра у Миклошевцох було наисце шветочно, понеже отримана 28. Културна манифестација „Миклошевци 2013“ хтору організовало домашнє КУД „Яким Говля“ з помоцу валалских здруженьох, а под покровительством Совету за националнї меншини Републики Горватскей. Сопокровителе Манифестациї були жупан Вуковарско–сримскей жупанії, Општина Томповци и Союз Русинох и Українцох Горватскей. Перши дзень манифестациї, всоботу вечар, у голу Подручней школи отворена вистава малюнокх уметніка Владимира Провчия з Риски, по походзеню Миклошевчаня. Виложени 22 малюнки у техніки акварел и акрил, з двома мотивами – ружох у руских националних фарбох – білей, червеной и чарней и тащох. То його сто дзешата самостойна вистава, хтора достала и позитивну оцену критики, а автор у ней посцигнул нови, иншаки попатрунок на свою роботу. Як гварел автор, вше му мило кед виклада у родимим валале же би на тот способ помогнул у збогацованю културних подіох. Провчийово роботи остатніх рокох були викладани по вельких местох Горватскей, а тиж так и у иноземстве: Сербії, України и Словацкей.

Зоз заєдніцку програму двох дружтвох, домашнього „Яким Говля“ и КПД „Карпати“ з Вер-

басу, 31. августа започала 28. Културна манифестација „Миклошевци 2013“. У першей часци, дзединска танечна група одтанцовала два танци у хореографії Желька Лікара, дуєт Паула Поточки и Милица Мишленович, котрих на гармоникки провадзел Иван Лікар, одшпивали два руски народни шпиванки. Домашня женска шпивацка група одшпивала три народни шпиванки под руководством Ани Бучко. Програму предлужели госци зоз Вербасу котри перши раз участвовали на манифестациї. После „Привитного танцу“ виводзацкей танечней групи глумец Янко Лендер нашмеял патрачох зоз виривками з монодрами „Илия опозиция“ автора Дюри Папгаргая котру и режирал. Танечніки одтанцовали два танци у хореографії Славака Микитишина: „Дуботанец“ и „Гопак“ котри публика одушевлено награждала зоз кляпканьом. Дзединска танечна група под руководством Ирени Скубан виведла два танци: „Руски народни танци“ и „Двоме шугайове“. Програму дополнили и красни шпиванки мишаней шпивацкей групи, дуєти Славака и Михал Тамаш, Гелена Сабодош–София Мученски и солистки Дияни Мученски.

На концу програми подпредсидателька КПД „Карпати“ Нада Лендер и председатель КУД „Яким Говля“ Мирослав Гайдук зачерали дарунки зоз жаданьом же би ше предлу-

КУД „Карпати“ зоз Вербасу у Войводини пред миклошевску публику

жели приятельски одношеня „на многая и благая літ“ як цо на остатку одшпивали шицки учашніки програми котрих през цали час провадзел оркестер Дружтва под руководством Миколи Чижмара.

ВЕЧАР РУСКЕЙ ПИСНІ

По треци раз Манифестација закончела зоз недзельову вечаршу програму „Вечар рускей писні“ котру обдумала Ана Бучко, конферансу написала Агнета Папгаргаї, а програму водзела Леся Мудри. Перша наступела Ивона Гнатко, солистка Дружтва „Руснак“ зоз Петровцох, зоз шпиванку „Рускей писні“ на текст Любици Гаргаї. На гитари ю провадзел Мирослав Костелник котри и написал музику.

Квартет домашнього КУДа „Яким Говля“ Любов Колесар, Леся Мудри, Любица Грнчар и Ана Бучко одшпивал а капела „А я така чарна“. Вуковарски дуєт Дружтва „Осиф Костелник“ Едина Бурчак и Мария Русин одшпивал „На ярочку райбала“, а потим Мария шпивала побидніцку композицию по вибору патрачох з тогорочней „Ружовой заградки“, „Червени чижмочки“ Сані Полдруги. Дом култури зоз Руского Керестура представели два млади, уж познати шпивачки Андреа Бучко и Весна Надь. Зоз провадзеньом оркестру под руководством Юлиана Рамача Чами вони одшпивали вецей

Владимир Провчи на отвераню вистави свїїх малюнокх

шпиванки у дуєту и соло. Анита Надь и Марияна Вовк, члени КУД „Яким Гарди“ з Петровцох шпивали „Три гвиздочки“, а провадзел их оркестер Дружтва под руководством Звонка Еделонского. Млада Миклошевчанка Паула Поточка, школярка седмей класи, того року ше перши раз одшмелела зашпивац самостойно. Зоз провадзеньом тамбурового оркестру Дружтва Руснацох „Цвелферия“ одшпивала композицию „Сон у моім сну“ и достала моцне кляпкане. Остатня наступела Женска шпивацка група домашнього КУД „Яким Говля“ з даскеліма народними шпиванками котрих порихтала водителька Ана Бучко.

Ксения Лікар

Женска шпивацка група КУД „Яким Говля“ Миклошевци

ПИСНЬО НАША РУСКА, МИЛА

Дзецинска танечна секция з Миклошевцох

Дом култури Руски Керестур

Културна манифестация „Миклошевци 2013“ предлужена в недрезелю дополадня зоз Службу Божу хтору у месней церкви Рождества Пресвятей Богородици служел о. Янко Колошнїя зоз Саскатону у Канади. Ушлїдзело отверанє етнографскей збирки у музею котру ше могло поопатрац през цали дзень. Пополадньову

часц музично–танечней програми „Поздрав ровнїни“ отворел член Совиту за национални меншину Републики Горватскей Звонко Костелник котри привитал присутних, а шицким ше зоз пригоднима словами обрацели началник Општини Томповци Томислав Паненич и председатель КУД „Яким Говля“ Мирослав Гайдук. Того року

участвовали шейсц руски културноуметнїцки дружтва: „Осиф Костелник“ Вуковар, „Яким Гарди“ Петровци, „Цвелферия“ Райово Село, „Руснак“ Петровци, КПД Руснацох и Українцох Винковци и домашнї „Яким Говля“. Наступело и горватске КУД „Селячка слога“ Богдановци як и мадырске „Петефи Шандор“ Чаковци. Програму отворели

члени подростку домашнїх зоз танцом „За нашу Ганїчку“ у хореографїи Желька Лікара, потим Женска шпивацка група под руководзеньом Ани Бучко одшпивала три народни шпиванки: „Я дзивочка“, „Не ходз до нас“ и „Пред нашим облачком“. Госци з Богдановцох на два заводи указали шокечки звичаї своего валалу, а чаковски Мадыре

КУД Русинох и Українцох Винковци

Женска шпивацка група Миклошевци

КУД „Осиф“ КУД „Осиф Костелник“ Вуковар

КУД „Петефи Шандор“ Чаковци

КУД „Селячка слога“ Богдановци

КУД Руснацох Цвелферії Райово Село

одтанцовали танец „Римоци“. Под руководзеньом Зорана Циковца винковски хор одшпивал шпиванки „Кед сом ишол попод гумна“ и „У лешику“. Удатну програму виведли вше мили госци – Музично–танечни ансамбл Дома култури з Руского Керестура хтори наступел зоз двома танцями: „Васильово фиґлі“ и „Швето на Карпатох“ у хореографії Йоакима Раца Мимия. Танцошох провадзел оркестер под руководзеньом Юлиана Рамача Чаму. Вуко-

варски танечніки виведли два танци у хореографії проф. Звонка Костелника: „Три гвиздочки“ и „Чийо же то волки“. Шпивацка група шпивала „Ей, суцела ліщина“ и „Дармо Яничку, дармо“, а за наступ их порихтала Агнета Тимко. Хорска секция петровского дружтва „Руснак“ котра пестує стари руски народни, уж и дакус забути шпиванки шпивала „Од Дуная широко“ и „Ей, бетяр, я дзивочка“. Тамбурови оркестер дружтва

„Цвелферия“ з Райового Села грал и шпивал „Ей, не видно тот мой валал“ и „Бундевара“. Пред миклошевску публику перши раз наступела и новооснована хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“ зоз шпиванками „Дому, шугай, дому“ и „За далеким небосклоном“, а танечна секция виведла „Народни танци“ у хореографії проф. Звонка Костелника. Конферансу на пополадньовой програми водзели Паула Поточки и Иван Лікар.

Попри велького числа патрачох на програмах присуствовали: началнік Општини Томповци Томислав Паненич, заменікове Здравко Звонарич и Мирослав Лікар як и госци з Войводини: представителе Национального совиу Руснацох Сербії Славко Рац, председатель, Дюра Винаї подпредседатель и Йовґен Мудри председатель Вивершного одбору.

Ксения Лікар

Мишани хор КУД Осиф Костелник з Вуковару

Танечна секция КУД Яким Гарди з Петровцох

Хлопска шпивацка група КУД „Яким Гарди“

Шпивацка група Дружтва „Руснак“

ОТРИМАНИ ЛИПОВЛЯНСКИ СТРЕТНУЦА 2013

Тогорочни Липовлянски стретнуца отримани од 23. по 25. август под високим покровительством председателя РГ проф. др сц. Иви Йосиповича, горватского Собору и Сисацко-мославацкей жупаници Марини Ловрич Мерзел. Манифестацију култури националних меншинох у Липовлянох 24. августа святочно особне отворел председатель РГ проф. др сц. Иво Йосипович, хтори з тей нагоди наглашел же тераз у Европскей Униї можеме буц задовольни зоз богатством хторе

зме культурологийно унесли до Униї. Скарб нашей оцовщины Републики Горватскей богатши и векши праве пре богатство наших 22 националних меншинох. У Липовлянох ше наш председатель, по його словох, вше добре чувствуе праве прето же вше стрета приятельох и наших гражданох хтори чуваю свой национални идентитет, але и почитую национални идентитет других гражданох. У культурноуметніцкей програми участвовали КУД „Липа” зоз Липовлянох, КУД „Севдах” зоз Загребу (опрез

Шветочни дефиле през Липовляни

бошняцкей националней меншини), КУД „Браца Миладинов” зоз Осиеку (опрез македонскей меншини у РГ), „Ческа беседа” конар Липовляни (опрез Чехох у РГ), КУД „Петефи Шандор” зоз Дарди (опрез мадярскей националней меншини), КУД „Бранко Радичевич” (опрез сербскей националней меншини у РГ), КУД „Україна” (опрез Украинцох у РГ), КУД „Иван Беник Словак” зоз Єлисавцу (опрез словацкей националней меншини) и наш КУД

„Яким Гарди” зоз Петровцох хтори публики представел культурне богатство Руснацох зоз РГ. Члени КУД „Яким Гарди” представели ше у вецейминутовим наступу през писню „За далеким небосклоном” хтору одшпивала хлопска шпивацка група и зоз танцом „Руска полка» хтору одтанцовали члени танечней секциї Дружтва.

Вера Павлович

Фото: Звонко Костелник

Председатель РГ проф. др сц. Иво Йосипович на отвераню Липовлянских стретнуцох 2013.

„За далеким небосклоном” писня у виводзеню хлопскей шпивацкей групи

Руски народни танци пред председателем держави у публики

52. ФЕСТИВАЛ РУСКЕЙ КУЛТУРИ ”ЧЕРВЕНА РУЖА”

На поволанку Дома култури зоз Руского Керестура на 52. Фестивал рускей култури „Червена ружа”, 29. юния 2013. року присуствовали и представителе зоз Союзу Русинок и Украинцох РГ – председателка Союзу Дубравка Рашлянин и аниматор култури и в.д. секретар Союзу Звонко Костелник. Делегация ше з тей нагоди на округлим столе стретла и зоз представителами Словацкей, Украйни, и Сербии, а на котрим було бешеди о централних манифестацийох на кори би могли приходзиц єдни до других ансамбли зоз тих жемох. Звичайно же тото питанє ище треба розробиц, але є як

Учаснїки медзинародного Округлого стола на 52. Червенї ружи у Руским Керестуре

идея барз добре.

Окончена и розгварка зоз председателку СФУЛО Софию Федину за дальше сотруднїцтво зоз тоту органи-

зацію.

У голу Дома култури нацивели зме и виставу подобових роботох младей академскей малярки Лидии Барновой

зоз Кули.

Програму зме предлужели на отвореной сцени у Школи „Петро Кузмяк” на котрей отримани Шветочни концерт „На штред широкей ровнїни”, на хторим окрем домашнїх ансамблех участвовали и госцуоци ансамбли и шпиваче зоз Горватскей – КУД Яким Говля з „Миклошевцох”, зоз Прешова зоз Словацкей и з Украйни.

После Шветочного концерту у школским дворе за младеж и шицких присутних у духу манифестациї грала позната група „Апсолутно романтичне”.

Звонко Костелник, проф.

ОТРИМАНИ ФЕСТИВАЛ ЖРИДЛОВОГО ШПИВАНЯ ”НАЙ ШЕ НЕ ЗАБУДЗЕ”

У Дюрдьове, 18. августа, по єднати раз бул отримани Фестивал жридлового шпиваня ”Най ше не забудзе”а у организациї домашнього КУД ”Тарас Шевченка”. У змагательней касци фестивалу участвовали штернац шпивацки групи зоз Сербии и Горватскей. Традиційно програму отворел прешлорочни побидник - женска жридлова група КУД ”Жатва” з Коцура. Руски Керестур представели два жридлово групи, хлопска и женска, а зоз Суботици наступела мишана група Дружтва Руснацох. У змаганю тиж участвовали женска шпивацка група ”Дюра Киш” зоз Шиду, женска жридлова група КПД ”Иван Котляревски” з Бикич Долу, мишана жридлова група РКУД ”Др Гавриїл Костельник” зоз Кули, мишана жридлова група КУД ”Петро Кузмяк” з Нового Орахова, дзивоцка и мишана група КУД ”Тарас Шевченко” зоз Дюрдьова, мишана група КПД ”Карпати”з Вербасу и хлопска жридлова група РКС з Нового Саду.

Зоз Горватскей наступели два дружтва, а то женска шпивацка група КУД ”Яким Говля” з Миклошевцох и недавно основана хлопска жридлова група КУД ”Яким Гарди” зоз Петровцох. Того року Миклошевчанки ше предста-

вели зоз шпиванками ”Ей, як себе зашпивам”, ”Лепше тей дзивочки” и ”На желеной трави” под руководзеньом Ани Бучковой. Петровчане, за котрих то бул други значнейши наступ после дебиту на ”Петровским дзвону”, на фестивалу наступели зоз пїснями ”Зашвицело слунко з рана”, ”Дому, шугай, дому” и ”За далеким небосклоном”. Як госци на фестивалу наступели женска шпивацка група РКЦ з Нового Саду, дюрдьовска женска шпивацка група ”Дюрдьовак” зоз венчиком сербских народних шпиванкох и шпивацки групи зоз трох валалох у Словацкей - Седлицох, Кленова и Кладзанох.

Того року за найлепши по думаню фахового жирия були члени мишаней шпивацкей групи КПД ”Карпати” з Вербасу, док специялну награду достала група КУД ”Петро Кузмяк” з Нового Орахова. Традиційно побидники фестивалу добибли слику, а шицки групи як памятку достали древену модлу за вирабяне валькох. Таки сувенири постали звичайни за дюрдьовски фестивал, организаторе котрого пробую одтаргнуц од забуца и ожиц здогадованє на давни часи. А же би ше не забули и стари ремесла у дворе опрез будинка КУД ”Тарас Шевченко” була отримана вистава

Члени КУД „Яким Говля” зоз Миклошевцох на културней манифестациї „Най ше не забудзе” у Дюрдьове

продуктох старих ремеселох и ремеселских машинох. Так, шицки госци фестивалу окрем уживаня у красней рускей пїснї мали можливосц розпатриц стари алати, макети старих польопривредних машинох, плєцени продукти зоз слами, а найвекшу увагу прицагнул Дюрдьовчань Янко Хромиш котри демонстровал правене древяних солянокх зоз котрима ше дараз ишло на польо. После програми шицки учаснїки фестивалу предлужели приємне дружене за вечеру на котрей були послужени и славни дюрдьовски герєги.

Леся Мудри

РУСНАКОВА ДОЛЯ (I)

ОД КРАЉОВИНИ ЈУГОСЛАВИЈЕ ПО РЕПУБЛИКУ ГОРВАТСКУ ПРЕЗ ОЧИ ПЕТРА СИВЧА

Походжене, школоване, войско...

Кед перши Руснаци пришли на Косцеліско, до керестурско-кулског мочару, скорей вецей як 260 роки, ані не роздумовали у яких войскох буду служици, дзе буду войовац и под чию заставу.

Руснак, Петро Сивч, народзени 22. юния 1928. року у Пишкуревцох дзе на истим месце жиє уж полни 85 роки. Але же би дахто не подумал же тот бачи, односно дїдо и прадїдо так лагодно прежил тоти 85 роки, виприповедам вам накратко його живот, так як вон мнє приповедал 11. априла 2013. року.

Бачиков Петров дїдо Василь жил у Керестуре. Чул же за исти пенєж, там дзешка у Славониї, мож купиц вецей жеми як у Керестуре. Позбєрал жену и дзеци та гайд на драгу. Нашол ше у месце Пишкуревци. Ту купел салаш и од 1904. року почал газдовац на тим маєтку. Дзевецеро дзеци, од котрих найстарша дзивка остала одана у Керестуре скорей як рушели, були велька радосц але и велька обовязка дїдови Васильови же би ше намагал цо вецей згаздовац. Штирме хлапци и штири дзивчата жили з оцом и мацеру на салашу.

Два дзивчата, Ана (Амброзия) и Вероника (Василия), одлучели же буду часни шестри. Пошли далеко з дому, до України, до женскеї семинариї дзе ше попри школованя за часни шестри, вишколовали и за учительки. Єдна з нїх, Василия, була и настоятелька у манастиру шестрох Василиянок у Осиеку, гвари бачи Петро.

Дворочни Янко, бачиков Петров оцєц, бул премали же би ше здогадовал тей драги.

Роснул у новим штредку, на окраїску Пишкуревцох, на салашу. Кед уж бул час, ожєнєл ше з Ирину, народзєну Гербут. На салашу бивали шицки ведно.

Двоє оцово браца, Василь и Михал погинули у Першей шветовой войны, у австроугорским войску. Перше пошол Василь и погинул дзешка у Галичини. Кед то чул Михал, хтори у тедишнї час ходзел до польопривредней школи до Крижевцох, сам ше приявел и пошол за братом, а там нажал и зохабєл свой живот.

После Василя остали двоє синове, Янко и Василь. Мац ше одала до Петровцох, а хлапцох там не требали, та их гу своїм дзецом вжал бачиков Петров оцєц. Таки теди були часи. Вон их, ведно зоз жену Ирину, одховал попри своїх пецерих дзецох. Бачи Петро ше народзєл у Краљовини Югославиї. Як хлапец помагал дома, чувал крави, швинї, копал. Шицко гєвто цо було за його возраст.

У Пишкуревцох ходзел до основней школи. Теди вона тирвала штири роки. У школи ше обовязково учєла и латиница и кирилица. Сцєл не сцєл, так ше мушєло. А кед учителька уходзєла до класи, шицки здравкали «Слава Исусу Христу!». Потим вимодлєли «Оче наш», а аж потим починала настава. Кед

Служєл у двоох войскох, жиє у штвартим державним ушорєнєу, а цали живот на салашу. Скромни, приповєда змиренєу, не поносує ше на трапєзи котри прежил, але шицко добре памєта. Правє щєсцє мац такого собєшєднїка.

ше настава закончєла, знова ше помодлєли, а вєц шицки вишли до школског двора, поставали по двойє, кажда улїчка до нового шора. Теди було штири улїчки у Пишкуревцох та було и штири шори школярох у школским дворе. Потим би учителька вишла и аж кед им вона гуторєла же можу пойсц дому, теди ишли. А, гвари бачи Петро, не прєшло ше коло старших же би ше не поздравкало. Зоз основней школи найвєцей му у памєтаню остала хвилька кед 1934. року вожели цело забитого краля Александра до Бєограду. Шицки школски дзеци ишли до Верполя на гайзибанску станїцу випровадзиц краля. Гайзибан станул, бул єден фургон вагон отворени а у нїм труна. Ту нука, гварєли им, мертви краљ. По закончєнєу школи, остал робиц з родичами. Кед мал нєсполни 17 роки, 4. фєбруара 1945. року, рєгру-

товали хлапцох народзєних 1928. року до войска Независней Держави Горватскеї. Пошли до Загребу, облєкли их до старих домобранских шматох и почали их обучавац за воякох. На Шветовим уровню, уж навєлько бовчала и лєм цо не закончєла Друга шветова война.

Млади хлапци не могли виберац цо и як буду. Мушєли слушац. Понєже єден з руководзацих закључєл же ше ту не може отримовац обука, одлучєл их одвєсц до Австриї. Путували вноци бо през дзєнь було опаснє, понєже ше штрєляло. Одвєдол их до места Штокерау, нєдалєко од Бєчу. Там ше обучавац горватски лєгионарє, гвари бачи Петро. Там им три мєшаци тримали обуку, а шицко по нємєцки. За тот час, Руси ше уж приблїжели гу Бєчу. Командирє им гуторєли же иду за Горватску. Рушєли, але понєже Руси були под Бєчом, а вони були

процивне войско, тkv. Павеличово, не могли далей. Ту ше даскельо дні борели з Русами але прејсц не могли. Командире одлучели же руша до Бечкого Нового Места, та вец даяк дойду до Горватскеј.

Рушели спрам Караванкох. Ишло ше лем вноци бо Англицы зоз авионами бомбардовали шицко цо ше рушало. През дзень ше спало. Маршировали даяки 200 километри до Алпох, до Караванкох, под полну воєну опрему. У тим подручу дочекали капитулацию войска НДГ. Требало ше одлучиц кому ше придац лебо кадзи исц, бо организованого придаваня не було. Руководзаци их розпуцели, а вони сами не знали кадзи би. Одлучели же пойдуту дому. Но витвориц таку одлуку не було легко. Мали воєни карти, добре ше ориентовали але вшеліякого войска було на шицки боки и не знало ше кеди ше на кого набегне. Медзи німа бул еден Шестак, дакус старши од других, добре бешедовал немецки бо робел у Немецкеј, та им бул як прекладагель.

Одруцели од себе шицко наоружане, униформи, а затримали лем порциј за есц, ценки роботни шмати и немецки

чижми. Дошли якошик пред Грац, а там их престретли Руси. Требало ше оправдац и потолковац хто су и одкаль иду. Шицки млади, так повесц дзеци. Гварели хто су и же иду дому, же их Немци регрутовали на силу. Руси им верели и препуцели их. Дошли по Марибор.

У Марибору, гвари бачи Петро, була права шалена хижа. Розоружани розлични войска, нікто не зна цо будзе з німа. Напуцени немецки камиони, розруцани униформи од котрих кажде сцекал. Бачикови Петрови и його сопутнікови Мезейови, прицагли увагу напуцени камиони. Були гладни, вистати. Пошли поопатрац цо там ест. Младосц вше така, шмела. Нашли конзерви, а нашли и «вермахт супу». Гвари бачи Петро, то подобне як наша Вегета. Зоз свою родзину, Мезейовим, нашли еден мех и потрепали до меха кельо могли ношиц, та гайд знова на драгу дому.

Гайзибан з Марибору вожел за Целе але лем терховни вагони. Им то не було важне лем най ше не ходзи пешо. Ускочели до «терховняку» и радовали ше же пошвидко дойду дому. Варели себе «вермахт супу» на юшку, на густо, вшеліяк, але брux не

бул празни. Друге не мали та з тим прежививовали.

Сцигли до Целя. А у Целю ише горше як у Марибору. Там их Словенци дораз одогнали до едного лагру. Було ту рижних воякох, цивилох, роботнікох зоз Немецкеј. Почали од каждого брац податки. Шицко було оградзене. Наишла якашик партизанска єдинка, а капетан хтори ю водзел, питал ше Словенцом кого вони ту позаверали, кого ту маю? А вони не знали хто шицко ту. Медзитим, медзи зароброванима, тот капетан пренашол свойого брата котри служел у старим югославянским войску, котрого Немци заробровали и одогнали до лагру до Немецкеј, а тераз ше нашол заробровани з другога боку. Розжалел ше тот капетан над шицкима тима людзми котри прешли рижни трапези, рабства и розказал Словенцом най пуца шицких тих людзох. Бачи не зна хто то бул, не зна ані прецо го Словенци послухали але ютре рано, отворели ше капурѝ лагру и шицки постали шлебодни. Кажде могол рушиц дзе год сцел. Вон и Мезей одлучели же иду до Загребу. Пред Загребом дознали же ше преславює Титов родзени дзень и нікого не пуцали

нука. Предлужели за Велику Горицу, а вец знова «вермахт супу» до брuxа, драгу под ноги та пешо за Брод. Пешачел бачи Петро вецей од два мешаци з Бечу до Пишкуревцох. Отлукал ше ведно зоз своїм валалчаньом по лесох, по валалох, варошох... дзе сцигли там ноцовали. Дагдзе их препуцели, дагдзе, як у Словенїї, заробровали. Не мали ше дзе окупац, не мали шмати за преблечиц. Лем нашвидко дагдзе розкладли дакус огня, змучкали тоту «вермахт супу», поедли та гайд далей.

Кед сцигли до Броду, оддихли. Ту уж вожел гайзибан. Пришли до Верполя, а вец бачи Петро прејг ярашу та дому. У тот час бивали у едней швабскеј хижи у Пишкуревцох бо салаш под час воєни бул спалени. У їх обисцу теѝ була и еѝна учителька Нада. Когошик випровадзела и швидко замкла капурку. Кед ше єѝ бачикова Петрова мац опитала чом замика, вона гварела же идзе якишик жобрак та же би им не допивал. Кед «жобрак» задуркал на капурку, а мац препознала сина Петра, радосци не було конца.

Агнетка Балатинац

ЛЕМКОВСКИ НАРОДНИ ХОР НАСТУПЕЛ НА ХВАРУ

До Горватскеј, до городу Стари Град на Хвару, 12. августа 2013. року, пришли, як их наволали тугейши Горвати – весели Украинци. Вокално-инструментални ансамбл «Говерла» и Лемковски народни хор «Радоцина» пришли зоз Стрийского району Львовскеј обласци указац украинску культуру городу, дзе у независней Украинї перше шветло дня попатрела украинска белаво-жовта застава.

Стрий – прекрасни город, город високеј европскеј культуры, духовносци, сучасного бизнису. Город вельких уметнікох, культурологох, интеллигенциї – з єѝним словом украински Беч. Зоз того невелького городочику вишли велї познати

Лемковски народни хор "Радоцина"

Украинци, як и Михайло Золотуха, познати украински сучасни композитор. Тоти зединени ансамбли перши раз пришли до Горватскеј. Им ше наша

Горватска так попачела же ше то не може зоз словами описац.

Наступели на острову Хвару, у городох Стари Град, Хвар и Елси. Горватска публика и сами туристи барз крашне прияли обидва ансамбли и були щешліви же мали таку чесц и нагоду чуц украински народни шпиванки у виводзєнню Лемковского народного хору «Радоцина» и тоти сами шпиванки у сучасней обробки у виводзєнню Вокално-инструментального ансамблѝ «Говерла». Публики ше тоти концерти так барз попачели же обидва ансамбли наступали на бис.

Давор Лагудза

НАЦІОНАЛНЕ БЛАГОДАРНЕ ПАЛОМНІЦТВО ДО РИМУ (V)

Попатрунок на площу св. Петра зоз куполи

Ошвитнул штварти дзень у Риме. Рана дакус жимни та ше стресаме док чекаме фриштик.

Дзень пред нами водзи нас до базилики св. Петра дзе ше будзе служиц Служба Божа на горватским язичу. З тей нагоди, гвари наш водитель, годни зме детальнейше попатрац базилику як цо було вчера по авдиенції при Святому Оцови.

Дзень почина уж паломніцки звичайно: молитва, фриштик, знова молитва, уход до автобуса, пацерки, духовни шпиванки... Приблизуеме ше площі св. Петра, а у думках ше роя здогадованя на вчерайши дзень и благослов котри нам подзелел Святи Отец.

Кед ше уходзи на площу св. Петра, человек ма чувство як же дахто розширел руки и облапя того хтори уходзи на тоту площу. Тото чувство творя штверністи колонади котри даваю овални випатрунок площі. Вочи пред нами, базилика св. Петра котра заверя площу, а наспрам ней отворена драга. Поведли бизме, шицки драги водза до базилики. То упечаток кед ше патри з далека, медзитим, помедзи колонади велі преходи до побочних

улічкох у котрих безчислени мали ресторанчки дзе мож смачно есц, а тиж и непреглядни шор дутянчиокох зоз сувенирами. Цикаве же ше улічка по котрекі ше уходзи на площу св. Петра вола „Via della Conciliazione“ (драга помирення). Поведли бизме, пригодна назва за место дзе ше приходзи.

На штред площі обелиск, а дакус з боку два фонтани. То згодне место дзе ше збераю групи паломнікох после шлєбодного часу. Стирчи високо, добра ориентация з далека, а гоч забранене,

векшина шеда нука под обелиск одпочинуц ше дакус. На площі тиж нарисовани фигури файтох витру и з хторого напраму дюю. Так же, док ше людзе одпочиваю, источашне могу и дацо научиц. Дознали зме и же римски царове пренесли до Риму 13 обелиски як трофеї побидох Риму над Єгиптом, але дзепоедни з нїх зніщени пре свойо поганске походжене. Кед маме на розуме же обелиски високи и по 40-50 метери (тот на площі 25 метери), а тоті векши чєжки и по 200 до 500 тони, за тедишні час, бул то

Площа св. Петра – обелиск, колонади, базилика и фонтана з боку

прави подвиг.

Площу у целосци проєктовал Бернини од 1656. по 1667. рок под надпатраньом папи Александра VII.

Крачаме до базилики, а пред нами таки импресивни будинок же застановює диханє! Чи попатримо на числени гарадичи хтори водза нука, чи на слупи, односно пиластри хтори подпераю церкву, чи на куполу, лебо скульптури святих там приказани... Шицко вельких димензийох так же ше человек видзи мали, малючки, як заренку писку. У тих хвилькох спадла ми на разум приповедка, односно присподоба о горчицовим заренку котру Исус виприповедал апостолом док бул медзи нїма, а преноша євангелисти Матей и Лука.

Базилика св. Петра найупечатлївши будинок у Ватикану, а єї купола ше видзи з далека и доминантна є у одношеню на ровень горизонту городу Риму. То найвєкша церква на швецє. Забера подручє од 2,3 гектари. Тиж є едно од найсвятїших местох християнства. Ту ше находзи гроб святого Петра, єдного од дванац апостолох, а спрам католицкей традиції, вон бул и перши владика (бискуп) у Риме, односно перши папа.

Базилика ма пєцери дзвери од котрих кажди маю свойо значенє, свою приповедку. Штредні дзвери волаю ше дзвери "Filarete", дзвери з лївого и правого боку наволоу ше дзвери добра и зла и дзвери святих сакраментох. Остатні дзвери з лївого боку то дзвери шмерци котри приказую Исусову и Богородицову шмерц але тиж и шмерц у вселени. Остатні дзвери з правого боку наволоу ше святи дзвери. Замуровани су и отвераю ше лем кед прєглашени Святи рок. Отвераю ше по одредзєней процедури котра вше велічєзна, приповедаю гєвти котри мали нагоду видзиц. Гваря же на Вилїю папа приходзи пред дзвери у швєточней процесї, три раз клєкне и три раз вдєри з млатком, а потим ше одстранї мур з котрим дзвери замуровани. Папа перши уходзи нука. На Трокралї, по

Гроб папи Пиа XI у Ватиканскей крипти

ювильним року, дзвери ше знова замурюю тиж на окремни, шветочни способ.

На уходзе до базилики, дочекую нас чуваре шора и указую хтори места предвидзени за нас. Кед знаме же базилика з нука длугока 194 метери, логичне же ту треба дакого хто будзе водзиц шора о тих хтори уходза нука. У нашим случаю, ми ишли на Службу Божу, але ту приходза и велі туристи, окреме Китайци котри лем розпатраю. Же би ше почитовало святоц того места, а источашне дало нагоду и гевтим котри жадаю опатриц уметніцки діла у базилики, потребне мац особи котри запровадзую шор. Кажде забера место хторе ше му видзи найвигоднейше. Службу Божу предводзи кардинал Бозанич, а сослужю шицки владикове, паноцове и богослове котри на тим паломніцтву як и

гевти котри у Риме. Медзи німа и монс. Никола Етерович, генерални тайомнік Бискупскей синоди, а котрого 30. новембра 2009. року папа Бенедикт XVI меновал першим наслонним надвладиком „Cibalae“, нешкайших Винковцох. Ту и наш владика Никола Кекич. Шицко ведно озда коло сто духовни особи. Службу Божу пририхтало загребске надвладичество, а иншак векшину Службох Божих, док зме були у Риме, провадзели катедрални хори з того владичества одкаль паломніки.

Окрем же за олтаром, под хторим поховани святы Петро, стал наш надвладика Бозанич, поза нього импресивни приказ Духа Святого. Не могло би ше видвоїц до доминантне у тей прекрасней церкви, але мне у тих хвилькох бул то Дух Святы.

Дзеведзешат дзевец шветла котри пошоровани до полукругу коло олтару, осторожно ше отримую же би непрерывно горели и ошвицовали гроб св. Петра под олтаром.

О базилики св. Петра могло би ше написац цалу кніжку, но ту надпомнем лем даскелі найпознатши места пред котрима кажде застава. Без роздумованя, то вшеліак главни олтар, потим гроб благопокойного блаженого папи Ивана Павла II та Микеланделова Пиета. Векшина нас з Горватскей позберала ше коло гроба „нашого“ папи. Цихосц котра на тим месце панує, гоч числени людзе около, оможлівює же би ше кажде у духу стретнул зоз „своім“ папом. Так зме го дожививовали за живота, а тераз, после шмерци, ише баржей.

Микеланделова Пиета у базилики св. Петра у Ватикану

Агнетка Балатинац у базилики св. Петра у Ватикану

Водитель нас намага одцагнуц далей, указац нам ише вельо того, насампредз, бронзову скульптуру святого Петра зоз 13. століття, Микеланделову Пиету (Pietà) хтору вельки Микеландело направел кед мал лем 25 роки, але нам ше остава ту, при „нашому“ папови.

Вельо того у тей базилики направел найвекши барокни кипар Бернини, але ані други визначни уметніки не заоставю.

По Служби Божей и розпатраню базилики, пошли зме до Ватиканскей крипти котра ше находзи под церкву дзе ше находза остатки старей Константиновой базилики и дзе крипти вецей од дваец папох.

Найимпресивнейше медзи німа вимальована крипта папи Пиа XI. Здабе на мали маузолей. Ту не дошлебодзую длуге загромо-

ване.

По виходу з Ватиканскей крипти, наишли зме, так повесц у порти церкви, на одну красну сувенирницу котра ма вельо вигоднейши цени як сувенирници поза колонадох. Препоручуєм будицим паломніком же би перше ту поопатрали сувенири. Ту мож купиц и кніжки, та хто зацикавени за литературу, найдзе найзначнейши информации на рижних языкох.

Поладне уж давно прешло. Полудзенок „з торби“ лебо у малим ресторану, а потим, хто ише мал моци и пенєжи (понеже ше плаци), пошол на куполу базилики св. Петра, одкаль прекрасни попатрунок на панораму Риму.

Преддужи ше...

Агнетка Балатинац

Фонтана *Baraccia* у подножю Шпаньослких ґардичох

РОЗГВАРКА З БОРИСОМ ДУДАШОМ, ДОЦЕНТОМ НА КАТЕДРИ ГЕРМАНИСТИКИ НА
ФИЛОЗОФСКИМ ФАКУЛТЕТУ У РИЄКИ

НЄМЕЦКИ ЯЗИК ПОЛЮБЕЛ СОМ ИЩЕ ЯК СЕДЕМРОЧНИ ХЛАПЧИК!

Дипл. инж. будовательства Силво Дудаш – Семанов зоз Петровцох и його супруга Слка нар. Колбас, учителька з Миклошевцох, еден кратши час жили и робели у Зеници, у Босни и Герцеговини. Там ше им 1. децембра 1967. року народзел син Борис. Медзитим, Борис у Зеници жил лем дзевец мешаца, прето же ше його родичи надумали ознова врациц до Вуковару, там дзе и жили скорей одходу до Босни. – Ранше дзезинство препровадзел сом у Вуковаре, але уж 1973. року мойо родичи и я ознова зме ше селели – тераз до Бадену, у Швицарскей, прето же мой оцек у тамтейшим проєктним бироу достал доск добре плацену роботу. Там сом закончел першу класу основней школи, на немецким язике. Немецки язык ми такой вошел до уха и насправди сом го легко звладал и занавше полюбел – гварел Борис док шедзиме у дньовей хижы у кварталю його мацери у Загребу. Медзитим, концом августа або перших дньох септембра 1975. року Борис и його мац вращаю ше до Вуковару, насампредз пре носталгию за Вуковаром, але и прето же його мац не могла достац нїяку роботу у Швицарскей. Борис од другой по осму класу основней школи ходзел

до школи "Степан Супанц", а у Вуковаре ходзел и до першей и другой класи гимназиї – общи напрям, по Шувару. – Трецу и штварту класу гимназиї, напрям прекладача, закончел сом у Сримских Карловцох, насампредз прето же у тамтейшей школи немецки язык бул перши язык. Потим сом вешені 1986. року уписал немецки язык на Филозофским факултету у Новим Садзе и такой споза того пошол до войска, бо теди бул звичай же би легине такой споза того як упишу даяки факултет пошли до войска. Так же сом аж од ешені 1987. року почал порядне студирац немецки язык – през (о)шмих ше Борис здогаднул гимназийских дньох и початку студирания. Понеже го од вше барз интересовали язики, але и политика, вец попри студирания немецкого языка закончел еден рок французского языка на Филозофским факултету у Новим Садзе (1988./89.), як и позарядово два роки факултета Политичних наукох у Београдзе (1989.-1991.!) Штредком 1991. року абсолвирал немецки язык, а понеже у Горватскей уж були воєни зраженя и не могол ше врациц до Вуковару, вец конкурровал и достал стипендию за студирание немецкого

язика у Немецкей.

– За Немецку рушел сом 6. октобра 1991. року! Ишол сом як твк. студент-госц на пейц мешаца студирац немецки язык на "Хумболт универзитет" у Берлину, а на концу сом у Немецкей остал аж 13 роки! – гварел Борис.

Пошвидко як пошол до Немецкей мац Слка и заручница Славица явели му най ше не враца, бо ше обставини у Вуковаре и Горватскей ише баржей погоршали, а кед би ше врацел до Нового Саду, дзе Дудашово мали кварталъ при гайзибанскей станіци, могол би буц мобилизовани до ЮНА, та вец початком 1992. року на Шлебодним универзитету у Берлину уписал немецки язык, медиялистику и политични науки. Студирание ше не плацело, але требало есц и жиц, та прејг студент-сервису по мивал судзину у едним готелу и робел рижни физични роботи (подобне так студирал и його оцек Силво, дипломовани инж. будовательства – надпомнуце Я.П.). И так три и пол роки! Под час лета 1992. року до Берлину пришла и Борисова заручница Славица Рамач з Миклошевцох и остала у Немецкей як вибеженец. Року 1993. Славица и Борис ше у вибеженстве повинчали и потим достали сина Игора. Року 1994. Славица Дудаш почала студирац на Польопривредним факултету у Берлину, котри закончила 1999. року, потим уписала последипломски студиї и докторовала у фаху.

– Факултет у Немецкей закончел сом у януару 1998. року и такой сом уписал твк. последипломски студиї. Цали час сом у Немецкей студирал и робел прејг студент-сервису, супруга тиж так, а од 1997. по 2003. року робел сом як гонорарни логистичар, у канцеларіи, у едним транспортним підприємстве. Од немецкей фондациї "Фридрих Науман" достал сом и стипендию, вкупно сом ю доставал три роки,

Борис Дудаш

по юлий мешац 2003. року кед сом докторовал – шицкого ше здогадує Борис.

Понеже ше Дудашово не мали дзе врациц, бо им хижа у Вуковаре була звалена, вец Борис у 2003./04. академским року уписал и твк. Мировни студиї и безпечну политику у Гамбургу. И тот факултет з успехом закончел. У Немецкей неплановано студирал 13 роки и достал вкупно три факултетски дипломи! Кед шицко позакончовал цо уж позакончовал, Уряд за странски особи при немецкей Влади забранел му же би робел було яку роботу у Немецкей! То значело же пришол час за вращане до Горватскей!

– Початком ешені 2004. року врацел сом ше з Немецкей до Горватскей, до Загребу, и як вонкашні сотрудник почал сом робитц на Катедри за германистику на Филозофским факултету у Риєки. Надпоминам же супруга и син ише вше остали у Немецкей. Уж од ешені 2005. року достал сом стамну роботу на Филозофским факултету у Риєки, як виши асистент, а од октобра 2008. року меновани сом за доцента на Катедри за германистику на истим факултету – гварел нам Борис.

Вешені 2006. року з Немецкей до Горватскей, до Риєки, врацели ше и Борисова супруга Славица, котра

„Аусвайз“ зоз 1990. року

достала роботу на Велеучилишу у Риеки, як и син Игор. Початком 2008. року супружніки Дудашово несподзвано ше розишли, а їх син Игор вешені 2011. року пошол студирац физику до Берлину, дзе є и народзени, так же Борис од теди жие як самец у власним кварталю на Трсату у Риеки. Хвильково є преокупировани зоз писаньом наукових роботох о кніжовних ділох Гайнрика Бела, потераз их написал точно дзешец, котри публіковал у фахових часописох на немецким язикау, або их пречитал на наукових сходох у Скопю (Ма-

кедония), Сараєву (Босна и Герцеговина), Шумену (Болгарска), Темишвару (Румунія), Мишколцу (Мадярска), Задру...

– Написал сом три кніжки на немецким язикау: "Криза и розпаднуце Югославиї" (Берлин, 1998.), потим кніжку о комедийох Карла Штернгайма (Гамбург, 2004.) и на концу кніжку "Антитерористична политика" (Тенинг, 2005.). Першу кніжку написал сом под псевдонимом Петро Семанов и видаватель ми гварел же була досц гледана, такой по виходзеню наручели ю з Баварского парламенту,

а познейше и зоз Конгресу ЗАД! – дакус ше похвалел Борис.

Док пиєме кафу и єме колач з вишнями, котри пририхтала и на стол виложела Борисова мац Слка, питаю ше доцентови Дудашови цо му було найинтересантнейше у його вельорочним и обяжним школованю, але и у потерашнім живоце.

– Шейсц мешащи пред тим як звалени тkv „Берлински мур“ препровадзел сом у тедишней Восточней Немецкей, односно у ДДР-у, дзе сом бул по науковой роботі. Бул сом шведок валяня Берлин-

ского мура и початку валяня комунизма у Восточней Европи, то насправди було цошка вельке, цошка цо ше случує лем раз у човековим живоце и цо вироятне нігда не забудзем! – гварел нам на концу розгварки доцент Борис Дудаш, котри цали час бешедовал на чистим руским язикау, и котри на автора розгварки охабел упечаток винімово елоквентней, начитаней и мудрей особи, гоч му то, нагадам, вообще не була намира.

Жим Пушкаш

✿ СТАРИ ФОТОГРАФІЇ

ШАХ У ПЕТРОВЦОХ И МИКЛОШЕВЦОХ

Перши два шах гарнитури сцигли до петровскей „Просвити“ на Кирбай 1927. року, а неодлуга и треца, так же шах источашне бавели шейсцме хлопци. У тей шах секції, у перших рокох бавеня, найактивнейши члени були Осиф Провчи, Йовген Колода, Йовген Роман, Петро Томаш и други. Од коло 1936. року шах бавели и дзиви од 12 по 18 роки, а паметам же найактивнейши були Сенка Гириоватова, Юстина Барнова Гайдукова, Любича Мудрого Кетелешова и други“ – гварел Михал Роман авторови того текста початком марца 1977. року.

Року 1940. петровски шахисти мали перше урядове змаганє, кед ше у Миклошевцох стретли члени шах секційох „Просвити“ зоз Миклошевцох и Петровцох! Бавело ше на осем або дзешец таблох, а минималну побиду однесли Петровчане. За екипу Петровцох бавели Яким и Андри Пушкашово, Владо Сопка, учитель Яким Олеяр и други. На змаганє до Миклошевцох петровски шахисти одпутували на кочох, преїг Негославцох.

Року 1947. до Миклошевцох за учителя приходзи Янко Костелник, снує ФК „Младосц“ и ангажує ше у култури и шаху. Так миклошевски шахисти у фебруару и марцу 1949. року одбавели два приятельски змаганя у шаху: перше у Бачинцох победзели домашню екипу з результатом 6:2 (бавело ше на штирох таблох, два круги), а потим и екипу „Шид - Руснаци“ з результатом 7:3 (бавело ше на пейцох таблох, два круги). За екипу Миклошевцох на тих двох змаганьох бавели Вл. Сабадощ, Я. Костелник, Й. Мудри, П. Сабадощ, Я. Гайнал и Гайдук.

Дня 13. децембра 1953. року у просторийох читальні, котра теди мала вкупно седем шах гарнитури, отримане Поединечне першенство Петровцох у шаху за 1953. рок. Перше место завжал Винко Зидарич, школяр Гимназії у Вуковаре, опрез Михала Папуги, Влади Дудаша - Семана, Влади Югаса, Силва и Янка Тота и Люби Чакана.

Внедзелю, 21. фебруара 1954. року у просторій валалскей читальні отримане приятельське шах змаганє медзи екипами Пет-

ровцох и Миклошевцох. Бавело ше на 10 таблох, два круги, а домашні победзели з минималним резултатом 10.5:9.5. У звиту зоз того змаганя не наведзени поєдинечни резултати. Тидзень дні познейше, односно 28. фебруара, одбавене реванш змаганє у Миклошевцох. Ознова ше бавело на 10 таблох, два круги, а победзели Миклошевчане з резултатом 11:9. У звиту зоз того змаганя ознова не наведзени поєдинечни резултати. З нагоди 8. марца, Медзинародного Дня женох, Дружтво „Нашо дзеци“ з Вуковару початком марца 1957. року организовало кадетски шах турнир на уровню Општини Вуковар, на котрим участвовали и штирме школяре з Миклошевцох. Мирон Рамач, школяр пиятей класи, завжал штварте место и одредзени є за першу резерву у екипи Вуковару на турниру општинох винковского срезу. На истим першенстве за 1958. рок Мирко Кочиш з Миклошевцох у младшей групи завжал друге место од вкупно 24 учашнікох, а Мирко Рамач и Владо Мудри з Миклошевцох завжали друге и треце место у старшей групи, у конкуренції аж 46 учашнікох.

На Поединечним першенстве Петровцох у шаху за 1972. рок участвовали осем шахисти, а победзел Илия Вукосавлевич, опрез Пушкаша, Милановича и Грецешина итд. На Поединечним першенстве Петровцох за 1973. рок участвовали 12 шахисти, а перши два места завжали Иван Винтоняк и Звонко Гарди (бивал на Подкучницох), опрез Миколи Винтоняка, Марковича, Якима Пушкаша, Живковича, Якима Гардия итд.

Внедзелю, 29. юлия 1973. року у Огньогасним доме у Петровцох оформени Шах клуб „Огньогашец“! За председателя избрани Микола Маркович, а за тайомніка Яким Пушкаш. На Сновательней схадзки були присутни 15-20 особи.

На Поединечним першенстве Петровцох у шаху за 1974. рок участвовали вкупно 14 бавяче, а победзел Дюра Гаргаї, опрез Мирослава Надя, Миколи Винтоняка, Якима Пушкаша, Якима Колбаса, Илий Вукосавлевича итд.

Екипа шах клуба Огньогашец з Петровцох 1979. року

Од найзначнейших резултатох Шах клуба „Огньогашец“ зоз Петровцох, котри активно робел по початок Отечественей войны у Горватскей, треба визначиц два перши места на општинским Купу (року 1981. то витворене у конкуренції 12 екипох), як и пласман медзи осем найлепши екипи у Купу Славоніи и Барані, потим перше место у рамикох Другей лиги Славоніи и Барані и пласман до Першей лиги СиБ, перше место на Спортских бавискох „Руского слова“ у кадетскей и сениорскей конкуренції (1981. року сениором ше то поспишло у конкуренції 11 екипох), друге место на екипним младежским першенстве Општини Вуковар за 1977. рок, два-три финала у рамикох Роботніцко-спортских бавискох Општини Вуковар итд. Треба повесц и то же 1974. року Шах клуб „Огньогашец“ зоз Петровцох мал найвецей регістровани шахистки у Горватскей – аж 32! Шах у Петровцох и Миклошевцох нешка ше организовано не бави.

На старей фотографії зоз 1979. року находзи ше перша екипа Шах клуба „Огньогашец“: Янкович, Нада Винтонякова, Милевич, Винко Дудаш, Феґер, Сопкова, Чиркович, Владимир Дудаш (стоя), Реньо Винтоняк, Пушкаш, Микола Винтоняк и Ерделі (куча).

Жим Пушкаш

ЗДОГАДОВАНЯ НА ЄДЕН ЧАС И ЛЮДЗОХ У ПЕТРОВЦОХ

ПИСАНЕ У ВИГНАНСТВЕ У МЕСЦЕ ТИЄСНО ОД 28.11.1995.

Народна власц почала плячкац власни народ, почали вельки обавези и велька порция. Було и у НДГ обавези, але вони перше зохабили тебе же биш могол прежиц, а вецка себе вжали по максималу. Неуки и примитивни валалски комунисти, пред войну валалска беда, були прости людзе котри ледво знали читац и писац, лем даедни мали по штири роки основней школи, але вони тераз у валале були «Народна власц», робели як лем надумали и баш нікому нізач не одвितовали, брали себе кельо лем сцели, а чи тебе дацо остало за то не дзбали. Дараз не зохабили ані тельо же биш мал цо на ешень пошаци. Прето наволовал народ тих валалских комунстох, котри брали обавезу кельо лем надумали, же вони людзе за Тита и за Партию, и же беру шицко шором, та аж и пойд позаметаю.

Ходзело их по полю седемцеосемце у групи, и ношели квадрат збити з лагох котри руцели до найгустейшого жита, пречитали кельо класки и кельо зарна ест у там квадрату, и гоч не знали раховац, бо то були примитивни людзе котри теди були власц, ані до основней школи не ходзели бо мушели швині чувац, вони «вираховали» кельо ци зродзи, та ци вецка одредзели кельо маш дац за обавезу. Хто им не вивезол тельо кельо му одредзели, пошол до гарешту як вони надумали и одредзели, бо вони були и суд и власц, як ше то теди волато «Диктатура пролетарияту». Людзе куповали жито за драги пенежи у Керестуре у Бачкей, бо там у Сербий обавези були менши, и по максималу подмирювали обавезу и порцию кельо тоги примитивци одредзели. Обавези не були вшадзи еднани, але у Петровцох мушели, по думаню петровских примитивних комунстох, буц найвекши так же би ше валалски комунисти доказали же гоч су Руснаци заш лем

можу буц найлепши од шицких, та найвечей наоднімац за «Народну власц». Нам такой по тлачидби вжали шицко жито и не зохабили ані за пошаци, остал пойд празни и позаметани, а треба на ешень пошаци, а треба и жиц до рока.

Пришол до нас Серб Славуї зоз Негославцох котри ше добре познал з оцом и понукнул му три ютра жита за покошиц. Оцец прилапел, але пита метер жита по ютру у зарну и полудзенок. Славуї пристал. Оцец, я и Владо пошши кошиц, мац и моя жена Ирина и Владова жена Олга одберали, вязали и до марадикох складали, и робота ишла як подмасцена. Три метери жита не будзе досц за цали рок, будзе ше мушиц есц и кукуричного хлеба, але муки будзе за гомбовци, галушки и внедзелю за колачи. Серб Славуї з Негославцох мал рахунка дац мойому оцови покошиц жито и дац за обавезу, и йому самому остало за живот. Уж ше теди людзом очи отворели и уж теди видзели яке то братство и єдинство и ровнопраносц. Єдни маю надосц, а другим беру аж и хлеб з устох.

Ми жито скошели, человек нам дал нашо. Медзитим, комунисти видзели же вон натлачел вецей та сцели од нього вжац вецей. Вон гварел же дал нам три метери бо зме з рису скошели. Вони пришли до нас як дзешец збойніки коло дзешец годзин вечар. Розказали же оцец ма шицко тото жито цо зме заробели такой вивесц за обавезу. Оцец их модлі же най жито вивеже наютре през дзень накадзи ше розвидні. Вони сцели оца биц, но якош ше зложели и пристали же би оцец вивезол и тото заробене жито ютре додня рано. Оцец рано вивезол и тото жито «по максималу». Да сом мал даяке оружие штрелял бим до ніх. Ніч не помогло тото же ми свою обавезу уж дали, єдноставно нас

оплячкали и зохабили же бизме цали рок жили без зарна жита. Теди хтошка видумал и потайне преширел тоту шпиванку котру Петровчане лем у вибраним дружтве шпивали:

«Druže Tito tvoje dupe sito
Jer si meni osuzeo žito,
Pa sad moja izgladnjela guza,
Mjesto gov. ser. kukuruza.»

Розказали нам же хто ма кельо чого пошаци, кельо сої, кельо конопи, кельо жита, цукровой цвикли, кукурици и шицког другого. Розказали нам же маме дац пейдзешат кили говедзини. Ми ше порадзели и зложли зоз сушедами, пошли зме до Босней и купели буючка такого чежкого кельо маме дац и подмириц обавезу. Розказали нам же маме дац пейдзешаткилову швиню. Ми вивезли таку швиню на Грабов на пустару як було одредзене, бо там були направени кармики. Людзе там вивезли сто пейдзешат фалати швині зоз околних валалох, а вноци швині поздихали бо була велька зараза. Ліки лебо инекциї теди не було. Швині здихали и далей, але ми заш лем мушели давац. Валалски комунисти ходзели по валале як злодіє и препатрали по кармиках и писали хто цо ма и кельо ма, а вец ци одредзели кельо чого маш дац.

Наш сушед Дюра Матов, гоч тоти комунсити котри плячкали були його братняци, же би му швині не вжали, пушел швині до загради, та же швині не ма. Вони пошли до сушеда Мишканя, бо у Мати не нашли ніяки швині. Мишкань не мал швині, але вони збачели Матово швині у загради. Поволати Мату и вон пришол, але вдерел Мишканя же вон видал, же то Матово швині, медзитим Мишкань му врацел. Братняци комунисти були таки свидоми комунисти же Дюру Матового, свойого братняка, приявели же скривал свойо швині и Дюра Ма-

тов достал рок и пол гарешту и одшедзел го.

Од теди комунисти гледали швині и споза брадла и по заградох, медзитим людзе ше знаходзели та заверали швині до предней хижи док екипа котра однімала не прейдзе, там их свидоми комунисти порихтини за Тита и Пртию однімац од народу и остатні фалаток хлеба, не гледали, бо ше не здогадали же би людзом и таке дацо спадло на розум и то лем прето же би и им дацо за есц остало.

Кед ше основали задруги и теди однімали од людзох, медзитим, ише их баржей преганяли як скорей, окреме тих богатших. Хто мал красни коні и коч того такой наволали же є «Кулак» и же ше го муши розкулачиц. Наруцели му вельо векшу порцию. Так пришли до свата Льовчоша же би дал ише 2.000. динари порцию. Вон им гварел же вчера виплацел шицко, але кед баш муши ише дац, та вец виплаци наютре бо тераз не ма пенсжи, а до ютра пожичи и виплаци. Вони го, пси єдни, заварли до старей општини, а вец пошли до нього дому и шицко оплячкали, вжали му аж и брудни гачи, бо ше праве пред тим як го заварли преблекол. Вжали му аж и древени видли так же му баш ніч не остало, а вец го пушели з гарешту. Таке то було «розкулачоване» по рецепту примитивних валалских комунистох. Льовчош мушел пойсц до Борова до фабрики робиц бо не мал цо есц. Там гонел камион.

Тот исти Льовчош под час войны 1944. року дал задармо швиню Горняковим бо були найхудобнейши людзе у валале. Було их пецоро дзеци и мали малу хижку остатню под самим лесом. Синове им були у войны, оцец умар, а мац сама. Льовчош их сановал та помогнул тей бидней гдовици зоз тоту швиню, але

кед ше ей наймладши син як свидоми комуниста врацел з войны, пошол до Льовчоша бо Льовчош не дал такой обовязку кельо мал дац, одведло го до општини и розказал му най себе копе гроб. Стал з упартим пиштольом док тот не викопал. Кед гроб бул викопани, Горняк ше обрацел и пошол, гоч Льовчош кричал за нїм же най го тераз забие, цо ище чека. Не забил го, але пушел най идзе, бо мира комунистичного терору и страху була виполнена.

Його старши брат Янко Горняк кед пришол з войны, валалски комунисти мали схадзку и вон предложел же би забили паноца Янка Будинского котри велїм Сербом и Руснацом спашел живот, бо тот паноцец Янко «назадна реакция». Дїтко ше процивел и толковал же ше то нїяк не шме зробиц, бо цо поведза людзе кед власц, комунисти, забию паноца? Горняк гварел же вон паноца вноци виведе, нїби, гу хорому, а вец го обеши и будзе випатрац же ше паноцец сам обешел. На то до хижи дзе була схадзка вошол Прока, петровски Серб и кед дочул цо Горняк предложала, винял пиштоль на Горняка и гварел же кед ше паноцови дацо случи, вон Горняка забие. По схадзке Прока сам пошол до паноца и шицко виприповедал паноцови цо Горняк планує и наказал паноцови най нїкому вноци не отвера, анї най не идзе вноци гу хорому. Паноцец гварел же вон отвориц муши бо не зна хто цо сце.

Тот исти Янко Горняк достал роботу у Винковцох, бул «ягер» надлесар, вожел го фиякер, бул велька подоба, але лем накратко бо цошка преневерел и вируцали го зоз служби. Вон, жена и дзецко у єдним моменту остали без средствох за живот, без приходу, без плаци. Требало ше за дацо лапач и даяк ше находзиц. Горняк не знал же Прока паноцови шицко виприповедал и же паноцец шицко зна як го Горняк сцел обешиц, та пошл до паноца бо адвокатове були лем у варошу и були драги, а паноцец теди єдини у валале мал писацу машину и зробел шицким задармо, же би и йому

паноцец написал молбу за даяку роботу. Паноцец вжал машину и написал му молбу за роботу. Горняк достал роботу але и шицки заостатки од плаци за час док не робел.

Дюра Надьордь бул вредни и богати человек и лем пре мержно против богатих зокотру народна власц напавала пролетероох процив богатих, (кулакох), партия му шицко конфисковала. Лем зох хижох не, бо не сцели добредзечно пойсц до задруги. Кед Дюрова жена гварела же вони маю тельо нарихтаного и накупеного у ормане, же буду то предавац и вижию, але до задруги не пойду. Вноци пришли валалски партияше и шицко им зох хижох побрала та ше їх жени Рускині дзелели з тим и розцаговали шицко цо побрала. Кед комунисти ишли по валале, то бул страх божи бо ше знало же иду дакого плячкац и однїмац.

Правели зме «Задружни дом» и шицки зме муровали, кажди хто знал цеглу складац. Кед зме малтеровали, мушели зме и введзело робиц. Я не сцел робиц введзело и легнул сом на посцелку. Пришол мой сват Яким Пушкаш по мне, винял пиштоль и гвари же лебо на роботу, лебо ме забие. Я му гварел же будзем робиц але нет хто послуговац та кед би ме вон сцел послуговац. Вон гвари же буду послуговац вон и Владо Матов. Я и Силво Маслейов почали малтеровац нароком єдну хижу на поверху же бизме их баржей витрапели док буду ношиц у рукох малтер на поверх, а вони нам принесли єдну ладу малтеру поскели на поверх. Ми швидко тот малтер вируцали на мур и кричимо же нам треба малтеру. Пушкаш ше вращи видзиц, кед насправди видзи же малтеру уж нет. Намишаю вони и принешу горе и другу ладу малтеру, а ми и тоту ладу малтеру швидко вируцаме на мур. Вони не сцигли малтер анї намишац, а ми заш кричимо же малтеру нет, нароком им не даме же би ше дакус одпочинули. Принесли вони и трецу и штварту ладу малтеру, уж цалком витрапени же аж да з ногох падаю, кед гвари мой сват Пуш-

каш, вельки комуниста и велька власц у валале, котри вше теди з пиштольом ходзел по валале же би ше то и видзело. Налає вон и гвари же вон ту не зохби свойо здраве, зохабел роботу и пошол з Владом Матовим до карчми пиц. Ми ше нашмеяли як зме их спораєли. Робота за нешка була готова бо нас не було хто послуговац и гоч зме скоро нїч не зробели, мали зме «цалу плацу». Робели зме задармо и «добредзечно», але Якимов и Владов пиштоль були ту вше порихтани кед бизме ше можебуц предумали. Нам ше раховало за цали дзень, и пошли зме дому. Я ше ище сцигнул преблечиц и пошол сом до церкви на Службу Божу.

Кед бизме рано пришли на роботу, перше бизме патрели чого єст найменей и старали ше перше праве тото цо скорей потрошиц. Вапна було мало и ми надумали же будзем малтеровац. Нашвидко зме потрошили тото вапно, вец зме пошедали. Теди пришол председатель и почал лярмац на нас же шедзиме. Гвариме же нет вапна та не можеме робиц. Вон лає и ходзи по валале гледац вапна, а ми себре одпочиваєме док вапно не сцигне. Не здогадац ше же би повед най робиме тото цо можеме без вапна. Председатель бул барз скромней интеллигенциї и неуки, але бул найвекша власц у валале и вше мал пиштоль при себе же би ше то и видзело. Гоч война прешла и у валале мир, Народна власц не знала нїч без пиштольоох. Барз длуго зме робели на тим «Задружним доме» и длуго бул недокончени, и длуги роки нїчому не служел окрем же була тарговина у нїм. Кед вноци хтошка порозбивал «авзлогї» и шицко цо було у нїх, теди положени гитери.

Рацка церква мала 70 ютра жеми и розуми ше, комунисти надумали жем вжац и подзелїц медзи собу. Треци Горняк, найстарши Силво, бул секретар Партиї, а Масного Михал, Мижового оца брат бул председатель валала. Йово Матийов им гвари же най вони не рушаю церковну жем, а вони свидоми же су власц, гвари же вони вежно и саму

церкву. Не прешло вельо часу кед, жедла их ноц, после два днї нашли их позабивиних у леше. Народна милиция дакус гледала але вец престала бо то не було «у интересу Партиї» и не було нїкому нїч и забиваче остали непознати. Кед о дватри роки барз ше похорел сушен Весо Миятов Серб, барз ше трапел и нїяк не могал умрец. Вец волал родзину и жену од забитого Михала Костелникового, и гварел пред шведками же их вон, Весо, позабивал у петровским леше пре церковну жем, и аж потим умар. Так исто було и з Вукашином котри по войны и без суду забил невиного Влайка и не бул покарани, анї Народна милиция нїгда нїч не пренашла, и вон ше барз трапел и нїяк не могал умрец док не поволал Влайкових и признац же вон забил Влайка. Так ше и далей и у миру забивало без суда и судзєня и нїхто за тото не одвитовал бо злодїє тото зробили у «интересу Партиї».

Теди приходзел єден чиновник з варошу, ходзел по валале од хижи до хижи и зберал порцию, а кед о ней бешєда, вец вона вше велька, и вон назберал вельо того. У општини була велька чежка железна каса и тей ноци касу однесли до општинской загради и цалу ноц ю розбивили, нитну по нитну зох шекерами и надалеко ше чуло як лупкаю, але ше нїхто не усудзел присц гу нїм и аж рано ю отворели, медзитим окрем койдзєяких папероох не нашли нїч, анї динар. Чиновник вецар однесол пенєжи зох собу до варошу, а вони думали же их зохабел у каси. Я прешвечени же то зробели даєдни валалски комунисти, бо лем вони знали шицко о тим, лем вони мали ключчи од општини и прето же швидко цала подїя була забашурена, заспала, нїхто нїч не дознац, нїхто нїзач не одвитовал и не було нїкому нїч.

О. Яким Дудаш

- Предлужи ше -

ЄШЕНЬ НА НАШИХ ПОЛЬОХ И ЗАГРАДОХ

Водзиц рахунку о чуваню плодох

Док лето чишли свойо остатні дні єшень ше поцихи приближує вшадзи коло нас. Гоч досц давно не було значни паданя, ранши температури таки же ше справи молга котра нас здогадне же и септембер уж ту. Швидко забудземе горучави котри пановали през юлий и август, бо нови обовязки пред нами. Овоцаре з яри були задовольни бо позних мразох не було. Брескині и кайси квитли и були оплодзени. Плоди ше навязало надосц та ше мушело окончиц агротехнічну миру преридзованя плодох котру не мушимо робиц каждого року. Вшеліак же нам у цилю достац векши процент плодох першей класи бо у таким случаю заробок будзе векши, а и саме предаване на тарговищу легчейше. Мало хтори овоцар того року не мал бриги зоз пласманом кед не мал дацо догварене. На тарговищу ше зявйовало векше понуканє овоци од погледованя та и цена продуктох падала. Шицко ше збило: безпенежносц, велька конкуренция и горучави котри пошвидшовали дозреванє. Цени падали по 2–3 куни за килограм. Так було и зоз белавима шлівками, можебуц ише и горше, бо одкупйоваче напхнули складзиска, а швижей роби ише вше було на тарговищу. Столне и винске грозно того року красне, смачне и зоз вельким процентом сладору, бо хвильково обставини барз одвитовали. Ані защита од хоротох не мушела буц числено звекшана. У условийох нїзкей релативней влаги воздуха печарково хороти не маю одвитуюци

условия за розвой.

Овоц котра при наших продуковательох и найзаступенша то яблуко. Летни сорти уж пооберани и то менши количества прето же ше у тим часе вони ише не так гледаю. Єшеньски сорти як цо то златни делишец, айдаред, флорина и други приду тих дньох на шор за обєранє. За их чванє не потребни дайки окремени условия, так же и у обичней завартей шопи можу стац по яр. Сцем повесц же их продукователь не муши по каждую цену виношиц на тарговище. През 5–6 єшеньски и жимски мешацц досц може предац и сам, бо при наших людзох ише вше вельке звикнуце купованя овоци и желєняви на пияцох, директно од продуковательох. Заградкаре мали значни чкоди на червеной–роговей паприги пре моцни горучави. Кореньова система не була у можлівосци поцагнуц зоз жеми потребни количества води и покармових елементох та приходзело до того же ест надосц плоди котри опечени од слунка. Чкода векша кед ше зяви на перших плодох котри и найвекши и вец ше им цена барз зменшує. Влеце вше придзе до векшого погледованя капусти. Тото би требало вихасновац, але першенствено ше добре порихтац за тоту продукцию. Обезпечит достаточни количества води и вибрат хибриди котри подноша горучави. Капуста не гледа барз вельке старанє. Треба векшу увагу дац на защиту з инсектицидами прето же у условийох високих температурох инсекти знаю мац

и 2–3 генерации вецей як звичайно. Паданя од 15–20 мм по квадратним метеру оможлівели кельотельо легчейше виберанє кромпллох. И їх лагєрованє єдноставнейше як и цибульово, лєм же за кромплї мушимо мерковац же би не змарзли.

Порихтане за єшеньску жатву

Продукователе польоділских культурох окончили ремонти комбайнох и пошвидко почню зоз зніманьом роду сої, слунечніку, кукурици, цукровой цвикли. Лєм кед би условия за одкуп були по дзеки парастом. Най би ше не повторела приповедка зоз житом, бо кажди продукователь волї робиц и гонїц свойо машини по дильовох и весело себе пошпивовац як виганяц на драги и на таки способ указовац же цошка уж длугши час не добре у нашей польопривреди.

Желько Лікар

РЕАЛИЗАЦИЯ ПРОЄКТУ У ЦЕКУ

Зяри зме спомли же на подруччю Општинох Ловас и Томповци „прешла“ єдна програма з обласци польопривреди, точнейше наводньованя. Тоти два општини препознали потребу того подручя за наводньованє и одлучели ше за софинансованє ЕУ Проєкту ИРПИ же би своїм жительом оможлівели початни укладаня до наводньованя и през едукацию упознали на потребу заліваня и роботу зоз поставену опрему.

У рамикох Проєкту ИРПИ, котри почал од децембра 2012. року, тих дньох ше поставяю системи за наводньованє на 7 демонстрацийних польох на подруччю Општини Томповци и 6 на подруччю Општини Ловас. Здруженя хасновательох системи за наводньованє зоз Томповцох

и Опатовцох буду власніки спомнутей опреми, а хаснователе опреми буду фамелийни польопривредни газдовства односно польопривредни подприємства на тим подруччю.

Култури котри вибрани за наводньованє то: продукция заградкових рошлінох у пластєнікох и на отворених, продукция кромпллох за садзєнє, продукция мелкей паприги, винїци и вецейрочних насадох брескиных, нектаринох, яблукох, грушкох и шлівкох. Продукция на демонстрацийних польох будзе ше одвивац под надпатраньом Польопривредного института зоз Осієку, а вредносц опреми котра ше поставя на шицких 13 демонстрацийни поля будзе виношиц дацо вецей як 285 000 куни. До конца септембра того року заплановане же

би ше окончело теорийне оспособованє польопривредних продуковательох, а воно будзе тирвац цєком двох тижньох.

Ксенія Лікар

У загради Желька Лікара у Миклошевцох

У ГАЙЗИБАНУ

– Паночко, шмем Вам дацо повесц?

– Не, не и не! Пред двома минутама вошла сом до купеу и шедла сом коло вас, а Ви би ми уж сцели дацо повесц! Перше ше опитаце кадзи пугуем, потим яку кніжку читам и чи мам легіня, а кед учуеце же хвильково не мам легіня, вец хто зна дзе Вам будзе конец!

– Але, модлім Вас...

– И прецо ше ми „наруцуеце“, кед ми можеце буц оецц? Думаце же кед маце позлацени рамики на окулярох, на руки годзинку „Ролекс“ и найновши „iPhone“ у руки же вам шицко дошлебодзене?

– Не, я Вам лем сцел повесц...

– И яки сце мали план зомну? Знам, перше ме поволаце на кафу, потим виведеце на полудзенок або вечеру, а неодлуга потим замодліце же бим Вам була любовніца?

– Не, роби ше о вельким непорозуменю!

– На туні хлопски „штоси“ мой оецц „вляпел“ мою мацер, але я вельо мудрейша и сучаснейша од моей мацери, лем тельо най знаце! И цо

кед бим Вам и постала любовніца, вец бисце ме другим представляли як свою власну дзівку, чи не так?

– Паночко, модлім Вас...

– И лем най знаце, же шицки тоти вязи старших хлопих и младих и красних дзівкох, як цо на приклад я особне, на концу вше препадно! Можебуц бим ше и могла залюбиц до Вас, понеже маце белави очи, а я барз слаба на белави очи, а и Вашо очиглядне богатство не за одруциц, але ніяким концом не можем буц Ваша любовніца!

– Але, модлім Вас!

– Можебуц бим ше и могла одац за Вас, понеже сом прихильніца малженства, але Вам такой мушим повесц же не знам вариц, же любим длуго спац и же барз любим патриц тоти койдзееки странски серіи, и не любим же би ше ме теди знемиривало. И на концу гевто найважнейше: ніяким концом не дошлебодзим будучей швекри же би ше мишала до нашого малженства!

– Престаньце, паночко, модлім Вас!

– Понеже мам надосц особни квалитети, вец Вам такой

мушим повесц же то ма и свою цену, а то рочни лето-ваня на морю и жимованя у Австриї, як и сезонски шопинги у Милану!

– То вельке непорозумене...

– Окрем того, барз любим персцені, ланцушки и тоти койдзееки женски дробніци, як и вечарши виходи!

– Але, модлім Вас, дзе ше ви гашице?

– Шицки други мойо погледованя повем Вам познейше, по нашим винчаню!

– Але, паночко, престаньце бешедовац, за Бога милого!

– Праве сом закончала!

– Добре, то значи же вам конечно, на миру Божим, можем повесц гевто цо сом вам думал повесц кед сце вошли до мойого купеа и без питаня шедли коло мне?

– Можеце, гоч нагадам же у питаню даяки особни комплимент!

– Не, не и не! Сцел сом вам повесц же сце шедли на мою штаницлу з узретима вишнями, гевтима цо сом их купел пред уходом на гайзибан, цо кус незгодне, з оглядом же на себе маце билу шмату!

Яким Пушкаш

НА ЖИМНО

1 шолька (за билу кафу) масци

1 шолька шметанки

3 жовчки

До єдней шольки положиц цеплого млека и квас най подидзе, потим до миски положиц муки, кус посоліц, заляц з подицзеним квасом и замишиц же би не було ані тварде ані мегке.

Цесто зохабиц на жимним и най стої док не почне киснуц.

Теди зоз цеста брац фалатки и шулькац их на поцукрованей табли як шульканци и круциц их на кукуричанку (модлу).

Таки накруцени колачи положиц до тепши и печиц у рерни док не поцеловею.

Кед су упечени, зняц их зоз кукуричанки и жимни их мож наполніц зоз витрепанам бильчком.

СПОВЕДЗ ЄДНОГО ПЕНЗИОНЕРА БУЛИ ЗМЕ ПРИ ХОРОМУ У БОЛЬНІЦИ

Каждей стреди попладню у Клубу пензионерох бавиме шах. Звичайно нас будзе седем-осем хлопих, дакеди и вецей. Я наймладши, бо мам лем 57 роки, цо najlepши роки у живоце каждого человека, а найстарши спомедзи нас єден пан по мену Максимилиян, вон ма 80 роки, але понеже ма дакус предлугоке мено вец го воламе „пан професор“, або лем „професор“. Тот пан, дробни и худи дїточко, невельо бешедує, але прето досц добре бави шах. Вше кед одбави даяки добри поцаг вец ше поцихи шмеє („Ге-ге“), кед победзи вец обовязково гвари „Досц добре сом то одбавел, чи не?“, а кед страци партию, цо ше ридко случує, вец гвари „Ого, пане, випатра же ше и вам конечно пощесцело!“

Медзитим, остатні даскельо стреди Максимилиян вообщє не пришол на шах! Але прето остатней стреди до Клубу пензионерох пришла якаш пані у рокох, преценел сом же би могла мац коло 70 роки, була крашне облечена и мала паньске справованє, а представела ше як супруга нашого Максимилияна, та гварела:

– Мой супруг барз хори и лежи у єdney загребскей больніци. Я му праве тераз идзем до нащиви, та кед го дахто з вас жада видзиц вец праве тераз добра нагода, прето же сом ангажовала авто-такси и можем вас задармо одвєсц до больніци и по законченєй нащиви врациц на шах – гварела вона. Медзитим, на тоти єй слова ніхто од присутних хлопих ніч не гварел, прето же людзе не любя исц до нащиви барз хорим особом, дзєчнейше иду на свадзби и койдзєяки прєсלאви, та ше шицик правєли же су барз задумани у вязи бавєня шаху. Вец на концу я гварел же пойдзем обисц хорого, з оглядом же сом досц

културни и чувствительни, а пре дружтво у авту и больніци нагварел сом на таке дацо и пайташа Михала, котри слабо бави шах и вец нікому од тих цо останю не будзе превельо хибиц.

– Лєм вас модлім, пані, же бисце на драги до больніци застановєли авто при даякей

тарговини, лєм тельо же бим хорому купел овоц, najlepше яблука, як и єден сок з яблукох, чул сом же од того и мертви ставаю! – гварел я.

– Не треба, мой Макс у больніци ма шицко цо му потребне! – гварела вона.

– Нє, нє, инзистуєм – гварел я – знам я барз добре як ше треба справовац кед ше идзе хорому до нащиви!

И так, пришли ми до больніци, под час нащиви хорим, пошедали зме на якишик карсцєліки коло посцєлі хорого, та ше припатраме на Максимилияна.

– Нєшка досц добре випатраш, мили, аж ше ми видзи же ци ше врацєла червена фарба до твари! – гварела пані.

– Насправди? – кус несигурно, зоз цихим гласом гварел Максимилиян.

Я ше кус лепше запатрел до хорого, але сом на його твари

не замерковал ані „ч“ од червєней фарби, та сом гварел: – Та цо Ви то сплєтацє, почитована пані? Ша ваш супруг нательо жовти у твари же бим повед, лєм кед бим го не познал зоз шаху у Клубу пензионерох, же є народзєни у Китаю!

– Але, пане, модлім Вас! Ша

червени у твари и же будзе бежац по улїчки за женскима сукнями, кед видзим же умєра! – гварел я.

На тоти мойо слова Максимилиян ме злєкнуто попатрел и поцихи зйойчал.

– Прєстаньцє пане, модлім Вас! Я прєшвєчена же з мойм супругом на концу будзе шицко у порядку! – гварела.

– Цо, тераз сцє и дохторка, а нє там якаш профєсорка кнїжовносци, як цо нам з єdney нагоди гварел Максимилиян? Ша з авиона видно же Ваш супруг барз хори, я му давам тидзєнь, найвєцей два тижні живота на тим швєцє! – гварел я.

На тоти мойо слова хори озноу зйойчал.

– Прєстаньцє пане, модлім Вас! – гварела профєсорка.

– Прєстань, пайташ, модлім цє! – гварел Михал.

– Слухайцє вас двоїо, я нє дохтор, але прето мам надосц искуствия у вязи хорих! Остатні даскельо роки у мойєй ширшєй фамєлий барз ше умєрало, а пред тим я обовязково бул у нащиви хорим, и на основи мойого велького искуствия можем вам повєсц же наш Макс нє пожие вєцей як два тижні! Мнє барз жаль, але то так и ту ше вєцей ніч нє може зробиц! – гварел сом.

– Дохтор! – скричала пані.

– Дохтор! – скричал и мой пайташ Михал.

Неодлуга пришли двоє хлопих у билих шматах, озда дохторє, и после кратшєй розгварки зо мну на концу ме на силу видрили зоз хижи хорого! Аж ше ми загрожели же „достанєм свойо“ лєм кед же ше врацим! То барз некултурнє справованє з їх боку, ша я ніч не зробел, лєм сом гуторел правду! Я од вше гуторим лєм правду и вше ше крашне справуєм, а ниа цо ше вец случи! Велька несправда, ниа цо!

Яким Пушкаш

КАНИКУЛИ АБО ЯК ПРЕЖИЦ ГОРУЧАВУ

Час по законченю жатви жита уж по традиції найцеплейши час рока, та и сами людзе патра же би ше голем коло поладня зацагли дагдзе до хладку. Найважнейша парастова робота зоз жатву закончена. Ище ту остава вожене слами, але понеже статку на валале вше меней и тота робота пошвидко будзе готова. Остава лем покус робиц у загради, позберац даєдну шлівку же би ше випекол казаньдва паленки и помали чекац єшень.

И под час мойого дзєцинства то було тиж так. Жатва можебуц тирвала тидзеньдва длузей бо комбайни були вельо спомалшенши, а зоз самим тим и других роботах було вецей и длузей, але заш лем ше шицко поробело. Под час горучавох людзе ше и теди патрели зацагнуц до хладку або ше ошвижоц зоз жимним пивом лебо шабесом кед не мушели робиц чежки роботи, дараз и внедзелю. Гоч при нас Руснацох шумне число вирнікох ходзело до церкви, каждой недзелі у тей найгоручейшей часци рока и число вирнікох знало ше зменшац.

Врацаючи ше у думкох до тих часохла здогадуем ше веліх подійохла. И сам сом под час свойого дзєцинства и вчасней младосци порядне ходзел до церкви, гоч то у тедишніх часохла за младих не було таке цікаве, та младеж

и дзєци слабше ходзели до церкви, за розлику од тєрашнього часу кед то, по словах младих, постало модерне. Валал теди бул численши и церква була полнейша, окреме зоз старшим шветом, а як то уж шор медзи вирніками найвецей було баби, гоч ані дїдове не заоставали значно за бабами. Так єдней недзелі, кед слунко барз пекло уж од ранших годзинох, у церкви ше на Служби Божєй назберало вельке число вирнікохла. Стал сом у першим шоре пред крилосом од Грабику котри бул празни, лем ше дїдо Йовгєн и дїдо Джуня кормацали у столкохла под драбинку котра водзи на ковреш.

Напредку у хлопскей часци, одо мнє дас 78 столки далєй, стал лем бачи Петро. Служба ишла своїм цєком и док дзияк и жени шпивали шицко було як звичайно, но паноцєц започал наказовац, а зоз крилосу ше зачуло гласне храпенє. Дїдове раз єден, а раз други храпели як кед би дахто пилєл древа, у сну думаючи озда же то пол ноци. При нас хтори зме им були блїжей то вивовало шмих, та аж и сам паоноцєц на два три заводи претарговал наказованє же би ше шмих застановєл. На концу тото шицко прервал бачи Петро хтори пошол гу нїм же би их зобудзел, рушел их за плєца и обидвомє ше таргли питаючи го цо було. Бачи Петро им

гуторєл же так гласно храпели же их було чуц аж до пол церкви, на цо дїдо Йовгєн одвитовал же то не можлїве и же Петро не чул добре же ше вони двомє то модля. Уж лем яктак витримали до конца наказованя, а вєц кед ше шпиванє предлужєло и вони предлужєли зоз свою „молитву” аж по конєц Служби Божєй, кед сом их таргнул зоз дриманя виходзаци з церкви.

Но ані баби не заоставали за дїдами под час Служби, окреме док ше шєдзєло и не раз тоти хтори шєдза спод женского ковреша задримали под Службу. Так єдней горучей недзелі андя Павлина, хтора мала столк дзєшка при слупє, пришла до церкви, клєкла, помодлєла ше та шєдла до столка тримаючи пацерки у рукохла. Кєдинєкєди прєруцєла би даєдно зарєнко шєдзаци под час цалєй Служби и дримуци. Ютрє сом ю стрєтнул та ше през бєшєду розпитовала як мойо мац и оцєц и цо робя, а я єй спомнул вчєрайшу Службу и питал сом ше єй же чи є дацо не хора кед цали час шєдзєла и модлєла пацерки. Вона ми одвитовала же ше пред тим вєчєр длуго затримала на дражє у бєшєди зоз сушєдами, бо не було так горуцо, та ше єй вєц прєто цали час дримало, а пацерки кєдинєкєди прєруцовала прєйг пальцохла най людзє думаю же ше модлї, ша гад, кед други жени прєруцую зарєнка може и вона. Було и вецей таких цо ше на виходу зоз церкви по триштири полапали спод руки та гайд дому цалом драгом розпрєвляючи о актуєлней теми хтора би им уж була на шорє. Идуци помали за нїма дому могло ше од нїх наслухац койчого або их обисц и врациц ше дому скорєй. Раз кед сом обиходзєл даскєльо таки баби, вони мє застановєли зоз питаньом же яку то євангєлию нєшка читал паноцєц, ша вони таку красну ище нїгда не чули. Дал сом ше до

толкованя же ю мушєли уж чуц бо читаня зоз євангєлїї през рок вше исти и озда ше не могло случити же би од нїх штирохпєйцохла, а шицки су уж у сєдємдзєшатих рокохла живота, ані єдна нїгда не чула тото читанє. На тото сом од нїх зобрал же сом смаркош и же нїч не знам, и же им озда я не будзєм толковац цо ше кєди чита, а кєди не, а вони добре знаю же таке дацо нїгда не чули и готовє. Могло би ше ту ище вєльо койчого спомнуц зоз тих часохла, но не жадам же би ше на мнє нагнївали нєшкайши вирніки, тиж так подобни на гєвтих скорєйших, кед бим их ані не спомнул. Раз док сом робєл другу змєну, прєдвєчєром як и каждого дня у тот час, жени виходзєли зоз Вєчєршєй Служби Божєй та заходзєли до дутяну покуповац хторєй цо уж трєба до обисца. Єдна з нїх мє информовала за ким була Служба, та цала зацїкавена потолковала же Служба була барз красна и же таку красну ище нїгда не чула. Поучєни зоз давней подїї остал сом цїхо киваючи з главу и складаючи ше зоз андю же ма право.

Можебуц же тота найгоручейша часц рока, хтору стари людзє наволовали каникули, ма окремни вплив на нас людзох и нашо животи у шицким, та так и на вирску часц, а можебуц и при даєдних людзох и вира прєшла до звичаю, а не трєба же би ю зрозумєли и жили. Такого звичайного похопєня вири було у нас и у тедишніх, а єст и у нєшкайших часохла. Кед други «IN», та най будзєм и я. За нас хтори ходзимє до церкви прє духовнє слово и не мамє трєбу буц «IN», кед прицишнє горучава найбизовнєйше шєднуц до хладку и покус дримац коло жимного пива лебо шабєса и так прєпрєвадзиц тоту найгоручейшу часц рока чєкаючи єшень и жимнєйши и приємнєйши час.

Томислав Рац

СПОРТ

ШАХ

ЛІКАРОВА ТРЕЦА НА ЮНІОРСКИМ ПЕРШЕНСТВЕ ГОРВАТСКОЙ

Тамара Лікар перша з ліва

У Вуковаре, точнейше у Боровим населеню, од 21. по 28. юлий отримане Поєдиничне юніорске першенство Горватской у шаху. Участвовали вкупно 67 бавяче (52 юниоре и 15 юниорки) зоз цалей Горватской. У конкуренції юніоркох по 17 роки участвовала и Тамара Лікар з Вуковару, котра по роках ище вше кадетка, и завжала друге-треце место. Бавело ше дзевец кола по тkv. швицарской системи, а конечни пласман випатра так: Неоми Гргич (Дяково) 7.5, Таяна Турк (Врбовско) и Тамара Лікар (Вуковар) 7, Луция Батори (Риека) 5, Ена Цвитан (Врбовско), Кармела Мичан (Сплит) и Михаела Блажека (Бушевец) по 4.5 боди итд. Найлепше пласовани бавячки виборели учасц на юніорским першенстве Европи, односно швета.

ТАКАЧ СОЛИДНИ НА ШАХ ТУРНИРУ „ТОПУСКО 2013“

Од 3. по 9. август у бані Топуско отримани Други аматерски шаховски турнир „Топуско 2013“. Участвовали 62 бавяче зоз Горватской и иножемства, а кажди з них одбавел седем партій по тkv. швицарской системи. Конечни пласман: Салихович (Биг) и Вучич 6, Личина, Божинович, Елчевич и Кляко по 5.5, Соркинели (Италия), Баленович и Геґед по 5 боди итд. Звонко Такач, майсторски кандидат зоз Самобору, освоел 3 боди и завжал 38 место.

ЗВОНКО ТАКАЧ БАВЕЛ НА ТУРНИРУ У ВЕЛЬКЕЙ ГОРИЦИ

Од 19. по 29. август у Велькей Горици отримани 11. Меморіялни турнир Станка Кошанского у шаху. Участвовали

вкупно 78 бавяче и бавячки, а еден спомедзи них бул и Звонко Такач, майсторски кандидат зоз Самобору. Турнир ше бавел по тkv. швицарской системи у дзевец колох. Перши бул млади велемайстор Саша Мартинович зоз Задру, а Такач завжал 48 место зоз 4 боди, з надпомнуцом же у едном колу паузирал пре здравствени проблеми. Конечни пласман випатрал так: Мартинович 8, Рогуль, Жуфич, Лончар, Ферчец, Мрдя и Божинович по 6.5 боди итд.

Яким Пушкаш

СПОРТСКИ ВИСТКИ

У рамикох Културней манифестації „Миклошевци 2013“ збула ше и една спортска подія котра ше успишно отримує уж седем роки. Внєдзелю до валалу пришли бициглисти зоз Руского Керестура, у явности познати по мар-

Бициглисти з Руского Керестура у Миклошевцох

шрути под назву „По драгох наших предкох“. Дзекуюци їх упартосци и добрей дзеки, и того року прешли драгу од 80 километри на котру рушели на 6,00 годзин рано, а до Миклошевцох сцигли коло 11 годзин. Екипу творели Йовґен Медеши, Владо Джуджар, Мартина Шепински, Славко Пап младши и старши. На авту их провадзели Славко Надь и Владимир Бесермині. Госцох привитали председатель Організаційного одбору Манифестації Мирослав Гайдук и члени одбору Желько Лікар и Звонко Мудри-Янчов. Як памятку на приход до Миклошевцох госци достали подзековане и урамени руски свадзєбни ручнік, а и домашні од Керестурцох достали пригодни дарунок. После окрипеня и провадзєня часци пополадной програми бициглисти рушели дому.

Ксения Лікар

ADRESAR

Predsjednica Saveza Rusina i Ukrajinaca RH
Dubravka Rašljanin,
Banjalučka 1,
31 000 Osijek
sru@vk.t-com.hr
dubravka.rasljanin@konzum.hr

Animator kulture i tajnik
Saveza Rusina i Ukrajinaca RH
Zvonko Kostelnik
Vijeća Europe 93
32000 Vukovar
sru@vu.t-com.hr
zvonko.kostelnik@vu.t-com.hr

Predsjednik KUD-a Osif Kostelnik Vukovar i
Podpredsjednik Saveza
Zdenko Burčak
Vijeća Europe 136
32000 Vukovar
zdenko.burcak@t.ht.hr

Predsjednik KUD-a Joakim Hardi
Petrovci
Željko Kostelnik
J.B. Jelčića 50 A
32229 Petrovci
kud.joakim.hardi.petrovci@vu.t-com.hr

Predsjednik KUD-a Rusina i Ukrajinaca
Vinkovci
Danijel Perunski
K.S. Đalskog 13
32100 Vinkovci
danijel.perunski@vu.t-com.hr

Predsjednik KUD-a Joakim Govlja
Mikluševci
Miroslav Hajduk
Rusinska 46
Mikluševci
32238 Čakovci
kudjoakimgovlja1950@net.hr

Predsjednik KUD-a
Rušnjak Rijeka
Vladimir Provc
Branka Laginje 39
51211 Matulji
vladimir.provci@gmail.com

Predsjednik KUD-a
Rusina Cvelferije
ZVONKO HRUBENJA
Vladimira Nazora 30
32261 Rajevo Selo
hrubenjazvonko@yahoo.com

Predsjednica NO Saveza
Melanija Pap
Kanovečka 5
32100 VINKOVCI

Predsjednica KUD-a Rusinka i Rusin Zagreb
Olgica Mudri
Sime Starčevića 9
10000 Zagreb
olgicamudri@yahoo.co.uk

Predsjednik KUD-a Kaljina Rijeka
Dudaš Zvonko
Senjskih uskoka 5
51000 Rijeka
dudas.zvonko@gmail.com

Predsjednica KUD Rusina Osijek i Predstavnik Rusinske
nac.manjine OBŽ
Ahnetka Balatinac
Vijenac I.Meštrovića76
31000 Osijek
ahnetka@gmail.com

КУД “ОСИФ КОСТЕЛНИК” У ДЯКОВЕ РУСНАЦИ У “ШЕРЦУ СЛАВОНИЈІ”

Дзивоцка танечна група

Кед спомнеме “Дяковацки вишивки” вец не лем людзе хтори жию ту у наших крайох, але и вельо ширше точно знаю цо то и о чим ше роби. У тей манифестації участвуе цали город хтори тих дньох полни и з госцами. Так було и того року. Окром учшнікох хтори наступели у своїх фолклорних дружтвох, ту ше представели газдове свадзєбних кочох, коньох, продукователе славонских специялитетох (нпр. кулен), винох, але и по-

добово уметніки... Того року 47. по шоре “Дяковацки вишивки” отримовали ше од 08. юния по 07. юлий. Внедзелю 07. юлия на тей манифестації участвовало и КУД “Осиф Костелник” з Вуковару. Перше ше у допладньових годзинох дяковацкей публики представели у дефилеу през город з рускими шпиванками и танцами. Були медзи 60 рижни дружтва хтори ше прешейтали през город, виведли свойо танечни точки, окреме

окром горватских дружтвох були Словаци, Руснаци, Сербии, Мадяре, Украинци... Кед ше вишоровали шицки дружтва представителе з каждого влапели ше до велького кругу и ведно одтанцовали шокецке коло. После того през город прешли коло 50 оквицени свадзєбни кочи з цалей жеми и коло 90 шедлачох на коньох.

КУД “Осиф Костелник” на други завод наступело предвечаром на бини Штросмаєрового парку з двома рускими народними танцами: “Три гвиздоцки на небе” у вивод-

Здружена оркестра

пред катедралу дзе у публики були и новоменовани надвладика монс. др Дюро Хранич, осецко-бараньски жупан Владимир Шишлягич и городоначалник Дякова Зоран Винкович. У дефилеу наступели Градищански Горвати з Австриї, Горвати з Берлину з Немецкей, Горвати и Маори з Нового Зеланду, Горвати и Бошняки з Босни и Герцеговини, а з Горватскей

зєню жридловей групи и “Чийо же то волки” у виводзєню дзивоцкей. Провадзел их мишани оркестер петровских гудацох и гудацох КУД Руснацох з Осиеку под руководзєньом Звонка Еделинского.

Дому ше врацели у вечарших годзинох, дакус вистати, але задовольни з видзєним и прешейтитим.

Любица Гаргай

Дефиле през Дяково

